

Ugglans äventyr

Musiksagor som läromedel

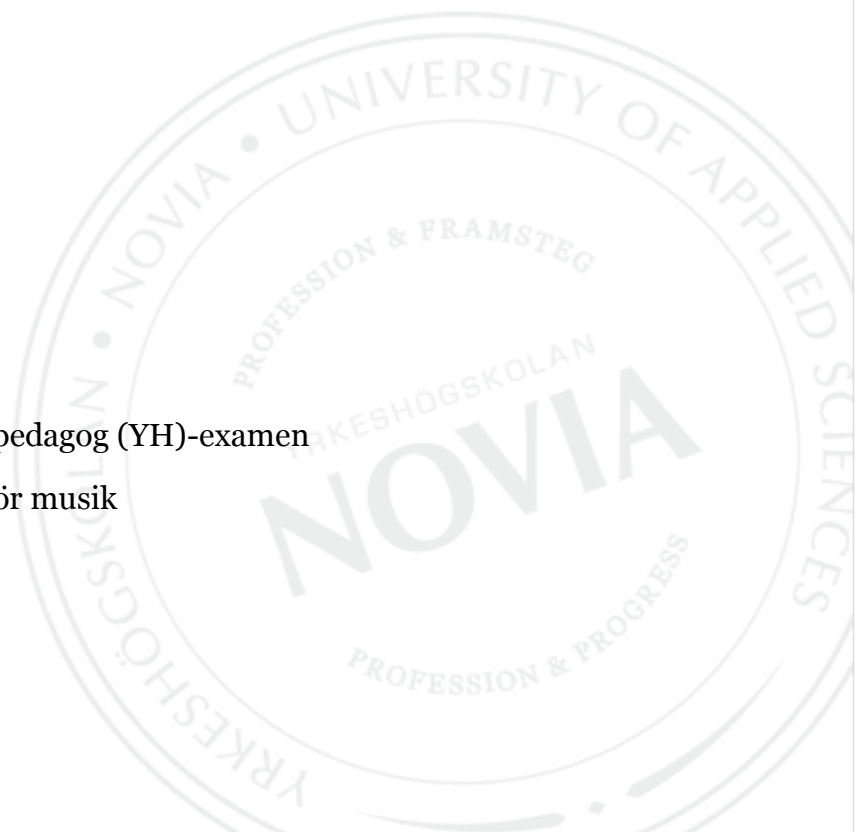
Paulina Storbacka

Alexandra Sundqvist

Examensarbete för musikpedagog (YH)-examen

Utbildningsprogrammet för musik

Jakobstad 2013

EXAMENSARBETE

Författare: Paulina Storbacka, Alexandra Sundqvist

Utbildningsprogram och ort: Musik, Jakobstad

Inriktningalternativ/Fördjupning: Musikpedagog

Handledare: Bettina Backström-Widjeskog, Ia Rönngård

Titel: Ugglans äventyr. Musiksagor som läromedel.

Datum 13.05.2013 Sidantal 45

Sammanfattning

Syftet med vårt arbete är att producera ett läromedel tänkt för dem som arbetar med småbarnsgrupper. Läromedlet består av 10 musiksagor som vi själva skrivit. Varje saga har ett tema och musikaliska mål. Samtidigt hoppas vi att sagorna ger barnen lärdomar för livet.

I arbetet ger vi en beskrivning av musiksagans betydelse i undervisningen inom småbarnspedagogiken. Vi lyfter fram lärandemålen i de producerade sagorna för att tydliggöra deras pedagogiska syfte och underlätta den pedagogiska användningen. Analysen av sagornas lärandemål utgår från hermeneutisk ansats där tolkningen utgör instrumentet.

Slutsatsen av vårt arbete är att musiksagan är ett ändamålsenligt och roligt hjälpmedel i undervisningen av små barn. Barnen lär sig omedvetet med hjälp av fantasin och undervisningen blir en lek.

Språk: Svenska

Nyckelord: Musiksagor, småbarnspedagogik, hermeneutik

Förvaras: Novia, Jakobstad

BACHELOR'S THESIS

Author: Paulina Storbacka, Alexandra Sundqvist

Degree Programme: Music, Jakobstad

Specialization: Music pedagogue

Supervisors: Bettina Backström-Widjeskog, Ia Rönngård

Title: The adventures of the owl. Music fairytales as a pedagogic tool.

Date 13.05.2013 Number of pages 45

Abstract

The purpose of our thesis is to produce an educational material for those who work with small children. The educational material consists of 10 musical fairytales that we have written ourselves. Every fairytale has a theme and a musical goal. At the same time we hope that the fairytales could give the children some life lessons.

In our thesis there is a description of the effect that the use of musical fairytales has in teaching of young children. We point out the aims that we have with the fairytales is to clarify their pedagogical intention and to make it easier to facilitate its pedagogical use. The analysis of the fairytales' educational goals is based on a hermeneutic approach where the interpretation defines the tool.

The conclusion of our thesis is that the use of the musical fairytale is a purposive and a fun instrument to use in the education of small children. The children will learn while they are using their imagination, playing and having fun.

Language: Swedish

Key words: music fairytales, children's pedagogic.

Filed at: Novia, Jakobstad

Innehållsförteckning

1 INLEDNING	1
2 MUSIKSAGANS BETYDELSE I UNDERVISNINGEN INOM SMÅBARNSPEDAGOGIKEN	3
2.1 Barns kognitiva utveckling.....	3
2.2 Sagan som undervisningsmetod	4
2.3 Edukativa målsättningar med sagan som undervisningsmetod	5
2.3.1 Musikaliska mål och språklig utveckling	5
2.3.2 Sociala färdigheter	5
2.3.3 Etik och moral.....	7
2.3.4 Fantasi och kreativitet.....	8
3 ANALYSFRÅGOR OCH FORSKNINGSANSATS.....	10
4 LÄROMEDEL: SAGOR OCH ANALYS	12
4.1 Den musikaliska familjen.....	13
4.1.1 Analys av Den musikaliska familjen.....	14
4.2 Prinsen och prinsessan.....	16
4.2.1 Analys av Prinsen och prinsessan.....	18
4.3 Tomten som körde vilse	19
4.3.1 Analys av Tomten som körde vilse	20
4.4 Våren då något var på tok i Sagoskogen	22
4.4.1 Analys av Våren då något var på tok i Sagoskogen	23
4.5 Äventyret i Paris... ..	25
4.5.1 Analys av Äventyret i Paris	26
4.6 Båtresan till den konstiga staden	28
4.6.1 Analys av Båtresan till den konstiga staden	30
4.7 Tågresan runt världen... ..	31
4.7.1 Analys av Tågresan runt världen	33
4.8 Den arga talgoxen	34
4.8.1 Analys av Den arga talgoxen	35
4.9 Den konstiga känslan i magen... ..	37
4.9.1 Analys av Den konstiga känslan i magen.....	38

4.10 Bondgården	40
4.10.1 Analys av Bondgården	41
5 SAMMANFATTANDE DISKUSSION	43
Källförteckning	44

1 INLEDNING

Sagor har funnits i alla tider. De väcker vår fantasi och konkretiserar abstrakta saker. Genom sagorna kan den äldre generationen förmedla normer, värderingar och visdomar. Både barn och vuxna fascinerar av sagor. Inom småbarnspedagogiken är sagan ett naturligt pedagogiskt instrument. Genom sagan kan pedagogen lättare möta barnet på den kunskaps- och erfarenhetsnivå som barnet befinner sig på. Förutom att den är ett ypperligt sätt att uttrycka svåra saker bidrar den även till att göra lärandet lustfyllt. Torén (1999, s.24) framhåller att ”glädje öppnar sinnen och gör inläringen lättare”.

I den inriktning som vi har utbildat oss inom, småbarnsmusikpedagoger, har vi upptäckt hur viktig sagan är i pedagogisk avsikt. Vi har valt att göra vårt lärdomsprov i form av ett läromedel bestående av musiksagor med ett edukativt och interaktivt syfte, och med förhoppningen att materialet kunde användas av småbarnspedagoger. I arbetet nämner vi genomgående *pedagogen* som sagoläsaren, men materialet kan förstås också användas av icke utbildade pedagoger.

Idén till detta arbete kom från uppfattningen att det kändes svårt att bygga upp en intressant lektionsplan för barnen. Det var problematiskt att under lektionen smidigt övergå från en programpunkt till en annan. Med sagornas hjälp anser vi det vara lättare att hitta ord för en edukativ berättelse och samtidigt hålla en röd tråd genom lektionen. Via sagorna får barnen aktivt lära sig musikens grundelement på ett roligt och interaktivt sätt med hjälp av fantasin. Genom sagorna implementeras också etiska normer hos barnen, till exempel att man inte får mobba andra.

I kapitel två ger vi en beskrivning av musiksagans betydelse i undervisningen inom småbarnspedagogiken. Vi diskuterar nyttan av att använda sagan i undervisningen utgående från teorier kring barns kognitiva utveckling, sociala färdigheter samt etiska värderingar.

I det tredje kapitlet diskuteras valet av forskningsansats. Även syftet och analysfrågorna presenteras. Analysen av sagornas lärandemål utgår från hermeneutisk ansats där tolkningen utgör instrumentet.

Läromedlet består av 10 musiksagor som vi själva skrivit. Dessa kan man läsa i kapitel fyra. Läsaren möter Ugglan och får följa med honom på olika äventyr. Sagorna innehåller

sånger, rörelselekar, instrumentspel, ramsor, improvisation och lyssnande på musik. Vi har valt att presentera varje saga i relation till analysen av sagan, så att läsaren först får ta del av sagan och sedan av analysen av sagan. Vi lyfter fram lärandemålen i de producerade sagorna för att tydliggöra deras pedagogiska syfte och underlätta den pedagogiska användningen.

Alexandra har skrivit och analyserat de fem första sagorna och Paulina de fem sista. Vi har valt att inte analysera varandras sagor, eftersom sagoskrivaren själv bäst känner till sagans syften. I övrigt har vi skrivit lärdomsprovet tillsammans. Arbetet avslutas med en sammanfattande diskussion.

2 MUSIKSAGANS BETYDELSE I UNDERVISNINGEN INOM SMÅBARNSPEDAGOGIKEN

I detta kapitel redogör vi för musiksagans betydelse inom småbarnspedagogik. Varför används sagan inom småbarnspedagogik? Vilka fördelar hittas? Vilket mervärde ger sagan till musikundervisningen? Vi inleder kapitlet med att diskutera barns kognitiva utveckling utgående från Piagets teorier.

2.1 Barns kognitiva utveckling

Barn undervisas på ett annat sätt än vuxna. Jean Piaget forskade i barns kognitiva utveckling. Han noterade att barn genomgår fyra stadier i sin utveckling mot abstrakt tänkande. De fyra stadierna är det sensori-motoriska stadiet (0-cirka 2 år), det preoperationella stadiet (cirka 2-7 år), det konkret operationella stadiet (cirka 7-11 år) och det formellt operationella stadiet (cirka 11 år och äldre) (Svedberg 1997). Enligt Piaget (Cronlund 2000, s. 44ff) utvecklas människan från att vara egocentrisk till att vara sociocentrisk. Barnet utgår från sig själv och sina erfarenheter. Hon mognar som ett resultat av aktivitet och genom denna aktivitet försöker hon skapa ordning i det kaos som världen utgör. För att kunna skapa ordning måste världen göras begriplig. Sagan är ett medel för att underlätta för barnet och hjälpa det att ta in ny kunskap genom att spegla den mot sin egen erfarenhetsvärld. I sagan har barnet rätt att fantisera utifrån sin världsbild och då blir abstrakta teman konkreta och mera lättfattliga. Sociocentrism betyder att vi kan se något ur en annan synvinkel och lär oss att andra kan känna på ett annat sätt än vi gör.

I det preoperationella stadiet är magiskt tänkande, animism och artificialism typiska drag. Enligt Piaget befinner sig barnet då i symbolbildningsstadiet och logiska tankeoperationer är inte möjliga för dem. I 2-4 års åldern uppfattar barnet världen animistiskt, det vill säga de tror att allt, även föremål, är levande. I den här åldern använder sig barnen av magiskt tänkande, alltså barnet tänker att det får de saker som det önskar sig. (Piaget, 1971) Artificialism betyder att någon har skapat allt och att det är till nytta för människan (Gustavsson 2006). Barnen i musiklekskolan är i det preoperationella stadiet, och har ett animistiskt och artificialistiskt tänkande, vilket gör att sagorna passar bra som undervisningsmetod.

2.2 Sagan som undervisningsmetod

Det finns många fördelar med sagan som undervisningsmetod både för pedagogen och för barnen. Pedagogens fördelar med sagan är att man skapar en positiv undervisningsatmosfär samtidigt som man får barnen att koncentrera sig längre och bättre. Genom aktiviteterna som vi inkluderat i sagorna blir barnen själva delaktiga i undervisningen. Dessutom kan pedagogen med hjälp av sagorna förenkla och hjälpa barnen att förstå svåra saker. Musiksagorna hjälper också pedagogen i dennes pedagogiska uppgift att få barnen att umgås och kommunicera på ett naturligt och utvecklande sätt (Björkstrand 2002, s.29).

Om sagan är tillräckligt spännande och pedagogen berättar den med inlevelse fångas barnens uppmärksamhet. Nuförtiden har allt fler barn svårigheter att lyssna. Barnen är överstimulerade av TV- och videobilder och det måste hända något extra spännande för att barnen skall orka lyssna. Genom sagan får barnen lära sig att lyssna och träna sin koncentrationsförmåga. Sagoberättaren Helén Dejke (Ekelund 2007, s.187-188) ger ett bra tips ifall man upptäcker att något barn har koncentrationssvårigheter. Genom att för en stund vända sig direkt till det barnet kan man locka in honom eller henne mer i sagan.

I boken *Musiklekis* skriver Christina Andersson, Matts Norman och Sören Oscarsson (1984, s.13) att man behöver träna att verkligen lyssna aktivt. Eftersom både barn och vuxna ofta lever i en ganska bullrig miljö får det konsekvenser för barnen som kan visa sig i rastlöshet och koncentrationssvårigheter. Ett barn som kan lyssna och koncentrera sig har givetvis bättre förutsättningar att ta till sig undervisning och förstå.

I boken *Musikalisk utveckling i förskoleåldern* skriver Hammershøj (1997, s.77-78) att de allra flesta barn gärna vill spela på instrument, men att en del barn har svårt med koncentrationen, inte bara då de spelar utan i alla situationer. Detta innebär att de vissa gånger kanske bara kan spela i fem minuter innan de blir distraherade och trötta. Andra gånger kan de orka spela i 20-25 minuter.

När man försöker nå kunskapsmålet med hjälp av sagor sker inläringen på ett mera spontant sätt och på barnens villkor, så som Piaget menar, att barnen utgår från sin erfarenhetsvärld. Genom sagorna uppmuntras barnen att på ett aktivt sätt delta i inlärningsprocessen, och ges en möjlighet att utgå från den egna erfarenheten. Sagoläsaren använder alltså konstruktivism som pedagogisk undervisningsmetod. Barnens fördelar med sagan är att de får lära sig kunskapsmål på ett spännande sätt. Förutom de musikaliska

målen lär de sig sociala och etiska färdigheter samt får utveckla sitt språk, sin fantasi och kreativitet. Nedan kommer vi att diskutera dessa dimensioner mera ingående.

2.3 Edukativa målsättningar med sagan som undervisningsmetod

Vi inleder med att presentera de musikaliska målen och den språkliga utvecklingen eftersom de kan räknas till de kognitiva målen i musiklekskoleundervisningen. Sedan övergår vi till de sociala och etiska färdigheterna och diskuterar även vikten av fantasi och kreativitet i barnets lärandeprocess.

2.3.1 Musikaliska mål och språklig utveckling

Genom att sagan inkluderar musik, sång och rörelse får barnen utveckla en mängd saker enligt Granberg. Hon skriver såhär i sin bok *Småbarnsrytmik*: ”Rytmikens kombination av musik och rörelse utvecklar alltså hela barnet: de musikaliska, sociala, känslomässiga, estetiska och motoriska kvaliteterna stärks, uttrycks- och kommunikationsförmågan utökas.” (Granberg 1994, s.37)

Christenssen och Gøssel (Sundin 1995, s.74.) har utvecklat en pedagogik som grundar sig på rytm och improvisation. De menar att i västvärlden får inte barn, genom kulturen, den naturliga relationen till det rytmisk-motoriska området. Till exempel är det inte vanligt att man spontant får dansa på en konsert. Barn har en naturlig rytm i kroppen och en viktig del av det pedagogiska arbetet är att bevara denna. Christenssen och Gøssel talar i sin pedagogik om att man inte ska begränsa sig till musik och rörelser i fast tempo. Därför är det viktigt att låta barnen improvisera och röra sig till musiken så som de vill.

Genom sånger och sagor utvecklas också barnets språk. Att höra sagor och berättelser är lustfyllda och effektiva sätt att lära sig det talade, men också det skrivna språket. Barnet märker snabbt att en saga i form skiljer sig från vardagligt prat. I förskolan Nyckelpigan i Göteborg har man upptäckt att språkutvecklingen går bra eftersom man där kontinuerligt och målmedvetet arbetar med berättelser. Desto sämre utgångsläge man har i ett språk, desto större blir den positiva effekten av att höra berättelser och sagor. (Ekelund 2007 s. 172, 181)

2.3.2 Sociala färdigheter

Genom sagorna får barnen träna sina sociala färdigheter vilket är viktigt, eftersom barnen i den preoperationella perioden är egocentriska enligt Piaget (Svedberg 1997). Björkstrand

(2002, s. 27) refererar andra forskare (Björkvold 1991, Sommer 1999, Vygotskij 1987) och poängterar i motsats till Piaget att ”*barnet föds till världen som en social individ med kompetenser på det sociala planet. Dessa utgör grund för barnets fortsatta sociala utveckling som sker i inspirerande miljöer med stöd av vuxna och andra barn.*” (Björkstrand 2002, s. 28)

Oberoende vilket perspektiv man väljer att tro på så är den sociala utvecklingen viktig i dagens samhälle. Vi blir till i mötet med andra människor (Buber 1993). För att utveckla den sociala färdigheten är det viktigt att atmosfären är gynnsam. I en trygg relation läggs grunden för tillit, vilket gör att barnet vågar uttrycka sina känslor (Kerola, Kujanpää och Kallio 2012) Ojanen (1980, s. 40-41) skriver att sagostunden bör vara ömsesidig och en trevlig stund tillsammans. Det är viktigt för barnets psykiska utveckling att han eller hon vågar komma fram med illusioner som sagan fött, utan att omgivningen anklagar illusionerna. Den växelverkande miljön bidrar dessutom till att stunden blir kreativ genom att både sagoläsaren och barnen kan komma fram med sina associationer som fötts under sagostunden.

Brudal skriver i boken *Sagan och det omedvetna språket* att sagostunden ”skapar en social situation där känslan av gemenskap får utvecklas och stärkas” (Brudal 1986 s.84). Speciellt är sagorna till nytta för de blyga barnen som har svag social bakgrund och ett litet ordförråd. Dessa barn är inte vana att lyssna, vilket kan bero på deras hemförhållanden. Sagorna utvecklar dessa barns uttrycksförmåga och ger dem mod att tala och berätta. (Ojanen & Lappalainen & Kurenniemi 1980, s. 125.)

Till de sociala färdigheterna hör även förmågan att respektera varandra. I sagornas värld får barnen bekanta sig med individer av olika karaktärer, och får öva sig i att respektera och förstå olika personligheter. Barnen får den viktiga lärdomen; alla är olika. Torén (1999, s.28) har en fin tanke: ”Om vi kan lära våra barn att förstå och respektera varandra, även om vi är olika, ser olika ut och har olika förutsättningar, är jag övertygad om att vår värld kommer att bli mindre ond.”

Sagor kan också ge en större världsbild och förebygga rasism. Med världsbild menas en persons uppfattning om sig själv, människan, samhället, naturen och kulturen. En utvecklad världsbild kan ge goda förutsättningar till samverkan med andra människor. (Juhela & Rautanen 2010.) Anna Rastas (2007) skriver i sin avhandling *Rasismi lasten ja nuorten arjessa* (sve. Rasism i barns och ungas vardag) om hur barn kan ha rasistiska drag i sig redan före skolåldern. Dessa drag kom speciellt fram i grälsituationer.

Förutom att sagorna kan bidra till en större världsbild så bidrar den även till jagutvecklingen. En gynnsam jagutveckling och en god självkänsla gör dessutom att man har lättare för socialt samspel. Bettelheim (1977) anser att sagofigurerna och sagornas symbolik talar till det undermedvetna hos barnet. Därför har sagorna en betydelsefull funktion för jagutvecklingen. I sagorna och sagornas symbolik kan man lyfta fram det mellanmänniska; tillgivenhet, värme, gemenskap och ömsesidig respekt. Sagan hjälper till att skapa en god atmosfär, att uppmuntra och stöda till egen fantasi och egna initiativ. Nyfikenhet, drömmar och visioner, som kan uppstå genom sagorna, sporrar även till god självkänsla och utveckling av det egna jaget.

Empati är också en del av de sociala färdigheterna. Bergman (2002, s. 4) skriver att det är en förutsättning att kunna förstå känslor, avsikter och beteenden för att kunna vara tillsammans med andra människor. Rädsla för att visa sina känslor kan leda till att barnet blir blygt och tillbakadraget, eller så kan barnet få ett aggressivt och asocialt beteende.

Bristen på empati är idag ett stort problem i vår värld. Med sagornas hjälp kan man betona värderingar och attityder, man kan göra verkligheten tydligare och lära barnen att skilja mellan rätt och fel. Därigenom utvecklas också barnens empati och inlevelseförmåga. (Torén 1999, s.17)

2.3.3 Etik och moral

I våra sagor har vi inkluderat en del etiska normer och regler, att lära barnen skilja mellan rätt och fel. Barnen får omedvetet lära sig dessa saker. Ojanen m.fl. (1980 s. 18-19) hänvisar till Øystein Parmann om sagans stimulerande inverkan på utvecklingen av en moralisk hållning:

”Det hjälper föga att predika moral för barn, det blir bara något utvändigt, abstrakt som tillhör den vuxna världen. När barnen går in i sagorna tvekar de aldrig om de moraliska kvaliteterna. De upplever kampen mellan det goda och det onda, de upplever hur det goda alltid segrar till sist, men först efter tunga prövningar och nederlag. Och de upplever framför allt att vi som människor inte är ensamma i världen utan att vi har goda hjälpare och följeslagare.”

Parmann tillägger att man inte behöver kommentera eller förklara sagorna för barnen. Det kan till och med förstöra uppfattningen. Ojanen förklarar att det är viktigt att barnet får tänka på sagan i lugn och ro efter läsningen och på så sätt bearbeta känslorna som sagan kan ha väckt, utan att någon vuxen kommer och tolkar sagan för barnet. Sagan reflekterar

världen så som den är, men påtvingar inte råd eller lärdomar om hur man ska bete sig i världen. Sagan är på det sättet ett ypperligt pedagogiskt instrument för att den inte tvingar fram lärdomar, utan låter barnet genom sagan själv hitta lösningen till sina problem. (Ojanen, m.fl. 1980, s. 18-19)

Vi tycker att ett viktigt etiskt budskap är att inte mobba andra. På websidan koulurauha.fi beskriver den svenska forskaren Dan Olweus mobbning så här: ”Mobbning är när en eller flera individer upprepade gånger och över en tid blir utsatta för negativa handlingar från en eller flera individer. De negativa handlingarna föranleder obehag och har för avsikt att tillfoga en annan skada.” Websidan koulurauha.fi skriver också hur man kan förebygga mobbning. Genom att prata med barn om mobbning och satsa på förebyggande arbete såsom gruppdynamik och trivsel kan man förebygga att barn blir mobbade. (www.koulurauha.fi)

Enligt Jari Sinkonen (2011) är avundsjuka något som hör till mänskligheten. Avundsjuka kan ofta vara en orsak till mobbning. Genom att lyfta fram avundsjuka kan man också motarbeta mobbning. Det händer att man blir avundsjuk, men man får inte låta avundsjukan utmynna i mobbning. Den moraliska hållningen är således också en viktig del av de sociala färdigheterna.

2.3.4 Fantasi och kreativitet

Slutligen vill vi även ta upp fantasi och kreativitet som en viktig dimension i sagan som pedagogiskt instrument. Sagostunden kan vara en skön och avkopplande stund för barnen att sitta ner och få använda sin fantasi utan bilder. (Torén 1999 s.18) Man skulle också kunna kalla våra musiksagor för fabler. Torén beskriver fabler som en kort historia med moralisk lärdom. Fabler har använts i alla tider för att förmedla ett visst budskap. (ibid, s.40)

Med hjälp av en saga kan ett barn bearbeta problemen i sin uppväxtprocess, alltså barnet kan komma igenom problemen med hjälp av fantasin. Psykoterapeuten Sinikka Ojanen berättar om hur ett av dessa problem till exempel kan vara barnets rädsla att skiljas från hemmet, vilket börjar ungefär i 3-års åldern. Barnet kan då relatera sina besvikelser till något i sagan och på så sätt kan barnet hjälpas från att ha skuldkänslor. (Ojanen 1980, 27-29.)

Kreativitet och fantasi är naturligt för barn. Piaget lyfte fram barnets behov av magiskt tänkande. Leken är barnets arbete och då behöver förutsättningarna i undervisningen vara

sådana att de stimulerar till lek, fantasi och kreativitet.

Sammanfattning

I detta kapitel har vi fokuserat på barnets kognitiva utveckling och redogjort för sagan som undervisningsmetod där vi beskrivit fördelarna för både pedagogen och barnen. Vi har diskuterat hur barnets musikaliska och språkliga färdigheter kan stimuleras via musiksagor. Därtill har vi fokuserat på sociala färdigheter och diskuterat hur självkänsla, empatiförmåga, etiska och moraliska normer och att respektera andra kan förmedlas via sagor. Vi övergår nu till att presentera sagorna och sagoanalyserna. Vi inleder med att diskutera forskningsansats och presentera våra analysfrågor.

3 ANALYSFRÅGOR OCH FORSKNINGSAKSATS

I detta kapitel redogör vi för hur vi har gått tillväga när vi har skrivit och analyserat våra sagor. Eftersom syftet med vårt arbete är att producera ett läromedel tänkt för dem som arbetar med småbarnsgrupper blir ambitionen här att genom analysen underlätta användandet av sagorna i didaktiskt och pedagogiskt hänseende. Läromedlet består av 10 musiksagor som vi själva skrivit. Varje saga har ett tema och musikaliska mål. I analysen har vi utgått från följande frågor:

Vilka etiska normer kan barnen reflektera kring genom sagan?

Vilka musikaliska mål finns i sagan och på vilket sätt stimuleras utvecklingen av de musikaliska färdigheterna?

Hur stimuleras barnens sociala färdigheter?

Hur stimuleras utvecklingen av barnens psykomotorik?

Hur passar sagan in tidsmässigt i läsåret och i den enskilda lektionen?

Hur lockas barnens fantasi och kreativitet fram?

Vi har valt att inte svara på alla frågor i alla analyser, utan utgår från de mest väsentliga i sagan.

I detta slutarbete tar vi fasta på de kvalitativa egenskaperna i vår forskningsanalys. Det kvalitativa presenteras enligt Kierkegaard av det som är möjligt att uppleva, men inte kan kvantifieras och mätas i siffror och tabeller (Backström-Widjeskog, 2008, s.147). I analysen har vi använt oss av våra egna erfarenheter som vi fått i vår utbildning till småbarnsmusikpedagoger samt källmaterial för att lyfta fram pedagogiska aspekter och lärandemål. Vi utgår från en hermeneutisk ansats i vår analys.

Hermeneutik handlar om tolkning och förståelse. Att tolka innebär att vi ger betydelse, eller tilldelar innebörder, enligt Ödman (1979, s, 55). Genom att tolka våra sagor tydliggör vi våra intentioner med sagorna och lyfter fram deras innebörder. Enligt Wadenström (Backström-Widjeskog 2008, s. 159) är tolkning och förståelse relaterade till det sammanhang, den kultur och det språk vi är en del av. ”*Vår förståelse är unik genom att den sammanhänger med vår bakgrund och våra erfarenheter som individer*” (ibid, s. 160).

Det judiska ordspråket *vi ser inte saker som de är utan som vi är* (egen översättning, ibid, s. 147) uttrycker just detta att fenomen i vår värld alltid tolkas utgående från den egna erfarenheten. Eftersom vi själva är författare till sagorna vi tolkar kan vi påstå att vi har en

god förståelse för sagornas innebörd och deras djupare dimensioner. Utmaningen blir då att sätta ord på det som för oss kan te sig självklart, utgående från vår förförståelse, men som för en utomstående inte är lika tydligt. En annan utmaning är att kunna höja oss över vår eget arbete och se dimensioner som vi kanske varit blinda för, men som kan te sig tydliga för andra.

Vår förståelsehorisont är, tillsammans med de teoretiska källorna vi har tillgång till, utgångspunkt vid varje försök att tolka och förstå, samtidigt som den säger något om vad vi är kapabla att förstå (ibid, s. 162). Därmed blir analysen annorlunda i den bemärkelsen att vi tar hjälp av teorier för att styrka tolkningen. De blir ett slags kvalitetssäkring. De hjälper oss att diskutera och redovisa det relevanta samt göra rimliga tolkningar.

De teoretiska källorna hjälper oss att förstå historien och vidga våra perspektiv så att vi kan lyfta fram innebörder som från början tett sig dunkla. Teorin hjälper oss att blottlägga det förgivettagna och att förhålla oss kritiska och ifrågasättande till våra egna tolkningar (ibid, s. 165). Teorin hjälper också att stärka oss i tolkningar som utgår från vår egen förförståelse. Vi hittar stöd i teorierna för våra tolkningar. Att hänvisa till teorin i vår analys ökar validiteten, det vill säga trovärdigheten. Därför väljer vi att i analysen också relatera till teorier. Däremot erbjuder hermeneutiken inga exakta tolkningar, vilket betyder att våra tolkningar inte behöver vara de enda och de absolut sanna. Vi övergår nu till att låta sagorna tala och varvar dem med våra analyser.

4 LÄROMEDEL: SAGOR OCH ANALYS

Nedan får ni följa med Ugglan på hans äventyr. Alexandra har skrivit och analyserat de fem första sagorna medan Paulina har skrivit och analyserat sagorna sex till tio. Vi har valt teman som vi tycker om och tagit upp saker som vi vill lära barnen. Efter rubriken har vi skrivit de viktigaste musikaliska målen i sagan. Siffran inom klammer betyder att någon slags aktivitet följer. I slutet av sagan finns en beskrivning på hur man utför aktiviteterna. Vi har nämnt varifrån sångerna kan hittas och gett förslag på musik som kan användas.

Sagorna innehåller sånger, rörelselekar, instrumentspel, ramsor, improvisation och lyssnande på musik. Sagornas längd varierar, de kan räkna mellan cirka 15 och 30 minuter. Varje saga har ett tema och innehåller musikaliska mål. Teman är allt från att resa jorden runt till att vistas på bondgården och i skogen. Musikaliska mål innebär att barnen får lära sig musikaliska färdigheter. Vi använder oss av motsatspar som solo-tutti, svag-stark, långsam-snabb, lång-kort, hög-låg, vals-marsch eftersom motsatspar är ett bra pedagogiskt sätt att lära ut musikens grundelement för småbarn. Andra musikaliska mål kan vara att barnen får träna pulsen, rörelseimprovisation och att uppfatta ABA-formen i sånger.

Vår ambition är att sagorna kunde användas av musiklekskolelärare, dagvårdsskötare, förskolelärare, dagklubbsledare och andra som jobbar med småbarnsgrupper. Sagoläsaren bör förbereda sig genom att läsa igenom och memorera sagans innehåll i stora drag, samt ta fram nödvändigt material, som t.ex. CD-spelare, instrument och dylikt. Det är bra att ha tillgång till ett större utrymme med tanke på rörelselekarna. Tanken är att sagoläsaren själv deltar i aktiviteterna tillsammans med barnen. Sångerna och aktiviteterna i sagorna är enbart förslag, sagoläsaren får själv utgå från sitt eget material och önskemål.

Läromaterialet är tänkt som ett hjälpmedel för dem som jobbar med småbarn. För att barnen bäst ska kunna lära sig olika färdigheter behöver det ske på ett intressant och roligt sätt, anser vi. I musiklekskolan brukar vi ofta bygga upp lektionen som en saga eller berättelse. Det hjälper barnens intresse att hållas vid liv och de orkar koncentrera sig bättre. Småbarn lär sig genom lek och det förverkligar vi genom de aktiviteter som finns i sagorna. Vi tycker att sagor är ett bra pedagogiskt sätt att lära småbarn. Samtidigt innehåller de automatiskt den röda tråden som bör finnas i varje lektion. Som en röd tråd genom alla sagor har vi använt oss av samma sagofigur: Ugglan.

4.1 Den musikaliska familjen

solo-tutti

En höstmorgon vaknade Ugglan tidigt. Älgen Alvar hade berättat för honom att en ny familj skulle flytta in till Sagoskogen just idag. Därför vaknade Ugglan så tidigt. Han tyckte det skulle bli roligt att träffa den nya familjen. Så snart Ugglan hade ätit morgonmål gav han sig iväg för att se om de hade kommit ännu. [1]

Ugglan hade inte kommit långt då han fick syn på dem. Han skyndade sig fram till dem. ”Välkomna hit till Sagoskogen! Vad trevligt att träffa er! Jag heter Ugglan” sa han. ”Tack så mycket! Jag är herr Trumma, det här är fru Xylofon och våra barn fröken Triangel och fröken Rytmägg.” ”Ja”, fortsatte fröken Rytmägg, ”mitt namn kommer från att jag är så bra på att spela rytmer! Ingen kan spela rytmer som jag! Vill du lyssna då jag spelar, Ugglan?” Ugglan hann inte svara, för fröken Rytmägg började genast spela solo. [2]

”Nej, nu får det räcka!” avbröt plötsligt fröken Triangel argt. ”Du har ju ingen klang Rytmägg. Lyssna på mig istället, ingen kan spela med en så vacker klang som jag.” Och så började fröken Triangel att spela sitt solo. [3]

Fru Xylofon klappade i händerna. ”Ni är duktiga flickor, men ingen av er kan spela några melodier. Lyssna på min vackra melodi nu!” Och fru Xylofon börjar spela för dem. [4]

”Du kan ju inte hålla takten!” utropade herr Trumma. Ingen av er kan hålla takten! Lyssna på mig!” Herr Trumma började trumma med taktfasta trumslag. [5]

Herr Trumma hann inte trumma länge förrän fröken Triangel avbröt honom irriterat. ”Vi orkar inte höra på dig...” Ugglan slog vingarna för öronen. Han orkade inte höra på deras prat. De fortsatte att gräla om vem som var bäst. Alla var ju bra, tyckte Ugglan, de var bara bra på olika sätt. Hur skulle Ugglan få dem att förstå det? Plötsligt fick han en idé.

”Har ni provat att spela tutti någon gång?” Ugglan avbröt dem mitt i deras gräl. ”Tutti?” sa fru Xylofon förvånat. ”Vad är det för någonting?” Hela familjen såg frågande på Ugglan. ”Har ni aldrig hört talas om tutti? Det betyder att alla spelar tillsammans! Ni spelar så bra allihop, men det skulle låta ännu bättre om ni spelade tillsammans. Jag kan vara er dirigent.”

Herr Trumma, fru Xylofon, fröken Triangel och fröken Rytmägg såg på varandra. ”Vi kan väl prova!” sa herr Trumma till sist. Och det gjorde de. [6] Det lät fantastiskt fint. De blev förvånade över hur fint de spelade tillsammans. ”Att spela tutti är nog det finaste jag

någonsin hört!” utbrast fru Xylofon glatt och alla höll med henne. ”Det roligaste också” tillade herr Trumma och alla skrattade.

Den nya familjen fortsatte att spela tutti varje dag och Ugglan hörde dem aldrig mera gräla om vem som var bäst. För de hade äntligen upptäckt att de var bäst tillsammans. [7]

[1] Rörelse: promenad genom skogen till musik, t.ex. från CD:n Limusiini nr. 1.

[2] Spela: en elev spelar en valfri rytm med ett rytmägg.

[3] Spela: triangel.

[4] Spela: xylofon.

[5] Spela: trumma.

[6] Spela: alla spelar tutti. Har man flera elever än det finns instrument i denna saga, kan flera elever spela samma instrument.

[7] Sång: ”Tillsammans”. Hittas t.ex. i boken Da Capo.

4.1.1 Analys av Den musikaliska familjen

Sagan om den musikaliska familjen handlar om då Ugglan träffar en familj bestående av instrument. Dessa familjemedlemmar vill gärna visa sina speltalanger för Ugglan, men börjar snart gräla med varandra om vem av dem som spelar bäst.

Det etiska budskapet i denna saga kunde sammanfattas till ”vi är bäst tillsammans”. Alla har sina styrkor och svagheter, men tillsammans kan vi komplettera varandra. Samtidigt hoppas jag också att barnen genom sagan får lära sig lite ”vett och etikett” och sociala färdigheter, att vara vänlig mot andra, visa respekt och att inte avbryta mitt i en annans solospel. I sagan händer det gång på gång, både att sagofigurerna är ovänliga mot varandra och att de avbryter varandra. Jag relaterar här till Torén (1999), Rastas (2007) och Bettelheims (1977) diskussioner och sagans förmåga att lyfta fram det mellanmänskliga så som gemenskap och ömsesidig respekt.

De musikaliska huvudmålen är att barnen skall få kännedom om begreppen solo och tutti. De får bekanta sig med de olika instrumenten som sagan handlar om i punkterna 2-6;

trumma, xylofon, triangel och rytmägg. Så som Hammershøj (1997) framhöll kan vissa barn bli trötta redan efter korta spelstunder. I sagan om den musikaliska familjen spelar barnen så korta pass att också de som har koncentrationssvårigheter borde orka spela.

Genom att spela på instrumenten tränas de psykomotoriska färdigheterna, samtidigt tränas också pulsen genom spelandet och genom att man går till den taktfasta musiken från CD:n i punkt 1. Inte minst tränas också det sociala samspelet och min förhoppning är att gemenskapen i gruppen stärks speciellt genom den sista sången som handlar om att vi har det bra tillsammans (punkt 7). Som vi tidigare nämnde stärks gemenskapen genom sagostunden tillsammans, enligt Brudal (1986), men jag tror att den ytterligare förstärks genom sånger med samma budskap.

Denna saga kan gärna användas i slutet av en lektion. Eftersom sagan har ett lyckligt slut är min tanke att lektionen också får ett lyckligt slut. Eftersom den inte handlar om någon särskild årstid kan den användas när som helst under läsåret.

4.2 Prinsen och prinsessan

långsam-snabb

Det var tidigt på morgonen. Ugglan satt och sov i sitt hus uppe i trädet när han plötsligt vaknade av ett gnäggande ljud. [1] Han tittade yrvaket ut genom fönstret och fick se en prins med vackra kläder komma ridande på en häst. Plötsligt stannade de rakt under Ugglans hus. Prinsen verkade inte ha upptäckt att det fanns ett hus uppe i trädet. Ugglan kikade på honom genom sitt fönster.

Prinsen såg väldigt ledsen ut. Ugglan bestämde sig för att flyga ner och fråga om något var på tok. ”Hallå där” sa Ugglan. ”Varför ser du så dystert ut, är något på tok?” Prinsen blev förskräckt, han hade aldrig hört någon uggle prata förut. Men efter en stund svarade han. ”Det har hänt något förfärligt! Den elaka grottkungen som bor bland grottorna i bergen har rövat bort prinsessan! Jag vet inte hur jag ska kunna rädda henne. Dessutom är det bråttom, för imorgon ska vi gifta oss, prinsessan och jag. Vi har ställt till med en stor bröllopsfest och det kommer många gäster. Men hur ska jag hinna rädda henne?”

Det var verkligen en dålig nyhet. Ugglan funderade hur han kunde hjälpa till? ”Kan du visa mig var grottkungen bor? Kanske jag kan hjälpa dig” sa Ugglan. Prinsen såg förvånad ut. ”Det är ett otrevligt ställe. Grottkungen har vakter utanför alla dörrar. Om någon kommer dit blir han satt i en fängelsehåla. Men visst kan jag visa dig om du vill. Men vi måste vara försiktiga så att inga vakter ser oss!” Ugglan satte sig framför prinsen på hästens rygg och så red de i väg mot grottorna i bergen. [2]

Då de närmade sig grottorna stannade prinsen. ”Nu vågar jag inte rida närmare.” Ugglan tittade mot grottorna. Tänk om han kunde komma in genom något fönster? ”Jag tror jag ska flyga lite närmare.” sa Ugglan. Prinsen såg rädd ut. ”Gör det om du vill, men var försiktig! Jag stannar här och håller utkik.”

Ugglan flög sakta, närmare och närmare. Han kunde se vakterna utanför dörrarna. De hade kläder av järn. Det måste vara förfärligt obekvämt, tänkte Ugglan. En av vakterna fick syn på honom! Ugglan ökade farten och flög väldigt fort över till andra sidan av grottan. [3]

Då han kommit till andra sidan upptäckte han att det fanns många fönster. Han såg sig omkring åt alla håll, men kunde inte se några vakter. Tänk om han skulle smyga sig fram och kika i fönstren? Kanske han skulle få syn på prinsessan? Då skulle han kunna flyga tillbaka och berätta för prinsen var hon fanns så att de kunde befria henne. Ugglan flög försiktigt mot ett av fönstren. Det var så mörkt där inne att han måste flyga ända fram för

att kunna se något. Försiktigt öppnade han fönstret och kisade för att se in. Just då kände han att någon tog tag i honom!

Ugglan tittade förskräckt upp och märkte att han satt i händerna på en stor vakt. ”Vad är du för en liten ugglan? Nu måste jag nog låsa in dig. Grottkungen har bestämt att alla som kommer hit måste låsas in!” Vakten bar iväg Ugglan bort från fönstret. Ugglan var väldigt rädd, han kunde inte flyga eftersom vakten höll tag om hans vingar. Vakten gick genom en lång gång inne i grottan. Till sist stannade han framför ett rum, släppte in Ugglan och låste dörren.

Vad skulle Ugglan göra nu? Han blev väldigt arg. Han var arg för att vakten hade låst in honom. Han gick runt i rummet och knackade hårt i väggarna. [4] Plötsligt märkte Ugglan att det lät annorlunda på ett ställe i väggen. Då såg han att där fanns en dörr! Han måste ha hittat en hemlig utgång! Ugglan försökte knuffa upp dörren, men det gick inte. Han knuffade ännu hårdare, men den verkade vara fastlimmad. Han tog sats och sparkade i den allt vad han orkade, och då flög den äntligen upp.

Ugglan skyndade sig ut och tittade sig omkring. Det var ganska mörkt, men han kunde se en lång gång framför sig. Alldeles nära den öppna dörren fanns en likadan dörr. Vad kunde finnas bakom den här dörren då? tänkte Ugglan. Just då hörde han ett ljud. Det lät som om någon grät på andra sidan dörren. Det måste vara prinsessan! tänkte Ugglan. Han tog sats och sparkade på den här dörren också, och den flög genast upp. Där satt mycket riktigt prinsessan!

Hon blev väldigt förvånad då hon fick se Ugglan stå där. ”Kom, skynda dig!” viskade Ugglan. Prinsessan skyndade sig ut efter Ugglan. De sprang vidare i gången. De hade sprungit en lång stund då de plötsligt fick se en utgång. Ugglan saktade av på stegen. Tänk om det fanns vakter utanför den här utgången! Ugglan och prinsessan smög på tå så tyst de kunde.

Men ingenstans kunde de se några vakter. Då började de springa igen. [5] De sprang så fort de kunde ända tills de kom fram till prinsen som fortfarande stod och väntade med sin häst. Gissa om han blev glad att se dem! Tillsammans red de till slottet på prinsens häst. Där blev det stort bröllop, och Ugglan var förstås bjuden!

Sen levde de lyckliga i alla sina dagar!

[1] Lyssna: gnäggande häst. Finns t.ex. på CD:n Olin 3 nr. 23.

[2] Rörelselek: rid i olika tempo till sången ”Först rider vi så stilla”. Hittas t.ex. i boken Musikporten.

[3] Rörelse: långsam-snabb flygtur. Pedagogerna trummar, eleverna flyger runt i rummet i samma tempo som trummans slag.

[4] Rörelselek: knacka mot låtsasväggar.

[5] Rörelse: gå och spring till musik, t.ex. från CD:n Olin 1 nr. 23.

4.2.1 Analys av Prinsen och prinsessan

I sagan om prinsen och prinsessan träffar Ugglan på en olycklig prins. Hans prinsessa har blivit bortrövad av en elak grottkung och prinsen vet inte hur han skall kunna rädda henne före deras bröllop som planerats till följande dag. I slutändan blir det Ugglan som räddar den tillfångatagna prinsessan.

De sociala nyckelorden i denna saga är empati och hjälpsamhet. I början av sagan beskrivs prinsens känslotillstånd, så som Ugglan uppfattar den. Detta väcker en empati och vilja att hjälpa hos Ugglan. Förhoppningsvis fördjupas också barnens förmågor att vara empatiska och hjälpsamma. Så som vi konstaterade i teoridelen är det viktigt att kunna förstå känslor, avsikter och beteenden för att kunna vara social. (Bergman 2002 s.4)

Samtidigt handlar sagan också om problemlösning, om att det är okej att be om hjälp när man behöver det. Sagan visar att också prinsar, som ofta beskrivs som modiga hjältar i många sagor, kan vara rädda. Denna prins vågar inte rida ända fram till grottorna, men han får hjälp av Ugglan. Det är okej att be om hjälp, även om man råkar vara prins.

Sagens musikaliska mål är att barnen skall uppfatta tempoväxlingarna långsamt/snabbt. Detta tränas genom rörelselekar på olika sätt. Barnen får rida tillsammans med Ugglan och prinsen i olika tempon till sången ”Först rider vi så stilla” (punkt 2). Senare i sagan får barnen flyga tillsammans med Ugglan i takt med lärarens trumslag (punkt 3) och i slutet av sagan går/springer de till musik från CD:n (punkt 5).

Både barnens sociala färdigheter och deras psykomotorik stimuleras främst genom de aktiviteter som de gör tillsammans, d.v.s. rörelselekarna som jag beskrev ovan, samt i leken då de knackar på väggarna till det låtsasrum som de befinner sig i (punkt 4).

4.3 Tomten som körde vilse

lång-kort

Det var julaftons kväll. Stora snöflingor föll ner från den molniga himlen. [1] Tomten Nisse hade precis lastat in många paket i släden. Renen Runar, som skulle dra släden, gnäggade ivrigt. Det var första gången han skulle få vara med och föra ut julklappar i år. Nisse klappade Runar på mulen och hoppade upp i släden. Runar började genast skutta framåt. [2]

Nisse var glad, julafton var den bästa dagen på hela året, tyckte han. Han satte sig tillrätta i släden och började sjunga en sång som han alltid brukade sjunga då han skulle dela ut julklappar. [3]

Det hade kommit mycket snö. Nisse och Runar tog vägen genom skogen. Där var det lite lättare för Runar att springa, eftersom det inte var lika mycket snö på marken mellan träden. Nisse gäspade, även om han tyckte allra bäst om julafton så blev han alltid så trött då. Det hade varit mycket arbete med alla julklappar den senaste tiden. *gäsp* (Berättaren gäspar ljudligt). Rätt som det var så somnade Nisse i släden. *snark* (Berättaren låtsas sova med ljudliga snarkningar). [4]

Plötsligt vaknade han med ett ryck. Nisse tittade sig yrvaket omkring. Var någonstans var de? Vart han än tittade såg han bara träd. De borde ju ha kommit ut ur skogen vid det här laget. Var fanns husen med alla barn som skulle få julklappar? Hur skulle han nu hinna dela ut alla julklappar i tid? Det hade redan blivit alldeles mörkt. Nisse såg sig omkring. Han måste ropa på hjälp, kanske någon skulle höra honom om han ropade riktigt högt. ”HALLÅ, HALLÅÅ, KAN NÅGON HÖRA MIG?” Ingen svarade. Nisse började känna sig olycklig, han fick nästan lust att gråta. Vad skulle han nu ta sig till? Han bestämde sig för att försöka ropa lite till.

Ugglan kikade ut genom fönstret i mörkret. Han tyckte precis att han hörde någon ropa utanför. ”HALLÅ!” Nu hörde Ugglan igen någon som ropade. Vem kunde det vara som stod där ute och ropade, mitt på självaste julafton? Ugglan skyndade sig ut. ”Hallå, hallå!” ropade han tillbaka. Samtidigt fick han syn på Nisse och Runar med julklapparna. ”Nej men, vad har hänt? Har du åkt vilse, tomten?” ”Ja, det kan man nog säga” svarade Nisse. Han såg ledsen ut. ”Jag vet inte hur jag ska hitta ut ur den här skogen och inte vet jag hur jag ska hinna dela ut alla julklappar ikväll. Jag somnade visst i släden.”

”Men jag hittar nog ut ur skogen!” sa Ugglan. ”Det var bra” sa Nisse och såg väldigt lättad ut. ”Tror du att du skulle kunna hjälpa mig att dela ut julklapparna också?” Ugglan

funderade en stund. Det lät som en rolig idé, men han var ju ingen tomte. ”Tja, jag skulle nog gärna hjälpa dig, men jag är ju ingen tomte precis!” sa Ugglan. ”Det gör inget. Jag tror nog att barnen blir glada fastän det kommer en juluggla också! Förresten har jag en extra tomteluva som du kan sätta på dig.”

Ugglan hoppade upp i Nisses släde och visade vägen ut ur skogen. Tillsammans delade de ut julklapparna till alla barnen. Det var stora paket och små paket. Några var mjuka och andra var hårda. [5]

Till slut var alla julklappar utdelade. Ugglan följde Nisse genom skogen igen så att han inte skulle köra vilse. ”Tack för all hjälp, Ugglan! Kanske vi ses igen nästa år! Ha en riktigt god jul!” ropade Nisse innan Runar sprang vidare. ”Det var bara roligt. Jag kommer gärna nästa år igen!” sa Ugglan innan Nisse försvann utom synhåll.

Ugglan log för sig själv. Det var den roligaste jul han någonsin varit med om. Tänk att han hade fått dela ut julklappar tillsammans med en riktig tomte!

[1] Rörelse till musik: snöflingor. Musik t.ex. från CD:n Limusiini nr. 15.

[2] Lyssna: berättaren klingar med en bjällra.

[3] Sånglek: sjung sången Bjällerklang och alla får klinga med bjällror. Sången hittas t.ex. i boken Julsånger.

[4] Lyssna: lugn musik, t.ex. från CD:n Olin 1 nr. 18.

[5] Rörelselek till musik: hjälp Ugglan att bära julklappar. Musiken berättar om paketen är lätta eller tunga. (Gå med korta/långa steg.) Pedagogen kan själv skapa musiken genom att spela korta/långa ackord på ett piano.

4.3.1 Analys av Tomten som körde vilse

Tomten som körde vilse är en julsaga. Den trötta tomten är på väg att dela ut julklappar när han plötsligt somnar på sin färd genom skogen. När han vaknar är han helt vilse. Han börjar då ropa och Ugglan som råkar bo alldeles i närheten hör honom och skyndar sig ut. Ugglan får sedan hjälpa till både med att visa vägen ut ur skogen och att dela ut julklappar.

”Var hjälpsam!” är det etiska budskapet också i denna saga. Än en gång får Ugglan hjälpa en okänd figur som dyker upp utanför hans hus. Också barnen får vara konkret delaktiga i att hjälpa tomten genom att bära de osynliga julklapparna. Sagan förmedlar också känslor, från glädje till den olyckliga känsla som tomten får då han inser att han kommit vilse i skogen. Här är det igen fråga om den sociala färdigheten empati. Förhoppningsvis hjälper sagan barnen att föreställa sig en annan människas känslor vilket också stimulerar barnens sociala färdigheter.

De musikaliska målen i sagan är att barnen ska få kännedom om skillnaden mellan långa och korta toner. Detta kan läraren stimulera genom att spela långa/korta ackord på t.ex. ett piano. Barnen får röra sig i takt med musiken samtidigt som de bär de tunga/lätta paketen (punkt 5). Samtidigt är det också en övning för deras psykomotorik.

Genom sagan får barnen träna sig att lyssna aktivt, främst under tiden då tomten sover och barnen får lyssna på den lugna musiken från CD:n (punkt 4), men också vid tillfället då de får agera snöflingor (punkt 1). Som Andersson, Norman och Oscarsson (1984) framhåller är det viktigt att barn kan lyssna eftersom de då givetvis har bättre förutsättningar att ta till sig undervisning.

4.4 Våren då något var på tok i Sagoskogen

hög-låg

Det var en solig vårdag. Snön hade nästan smält bort. Flyttfåglarna hade kommit tillbaka från sin långa södernresa. De sjöng från morgon till kväll i Sagoskogen där Ugglan bodde. Ugglan var ute på sin morgonflygtur medan han lyssnade på deras vackra sång. [1]

Men det var något som inte stämde. Något var på tok, det visste Ugglan. Han kunde bara inte komma på vad det var. Han flög sakta medan han funderade och funderade. Vad var det som var på tok i Sagoskogen egentligen?

Just då mötte han Älgen Alvar. ”Hej Alvar! Vad roligt att se dig! Jag flög just omkring här och funderade. Det känns som att något är på tok här i Sagoskogen, men jag kan inte komma på vad det är. Har du märkt något särskilt?”

”På tok? Jag tror jag vet vad det är. Björnfamiljen och igelkottfamiljen har inte vaknat ur sin vintersömn ännu, fastän det snart är maj! Det måste vara det som är på tok”, sa Alvar. ”Att jag inte tänkte på det! Du har rätt Alvar!” sa Ugglan. ”Ja, jag kan inte förstå varför göken Gösta inte har väckt dem i vår. Han brukar ju alltid väcka dem då våren kommer med sin glada sång.”

”Tänk om något har hänt honom! Vi måste åka och hälsa på honom, Alvar! Kom så far vi nu genast!” sa Ugglan. Sagt och gjort. Alvar vankade fram på sina långa ben, Ugglan flög bredvid. [2] Efter en lång stund var de framme vid göken Göstas hus. Ugglan knackade på dörren och klev in.

”Hallå Gösta! Är du hemma?” ropade Alvar. *host host* *host host* (Berättaren låtsas hosta). Gösta satt i sin säng och hostade. ”Hej!” sa Gösta hest. ”Trevligt att ni kom!” *host*. ”Men kära nån vilken hosta du har fått Gösta!” utbrast Ugglan. ”Ja, jag har inte *host* kunnat väcka igelkottfamiljen och björnfamiljen som jag brukar göra. Jag kan inte sjunga alls i vår.”

”Ojdå, det var besvärligt. De brukar inte vakna förrän de hör din sång. Tänk om de sover hela sommaren!” sa Alvar. Gösta såg bekymrad ut. Ugglan tänkte efter en stund. ”Tänk om vi kunde väcka dem Gösta! Jag ska försöka om jag kan sjunga som du” sa Ugglan och så satte han genast i gång. ”Ko-ko, ko-ko, ko-ko” (långt tonläge). Det lät inte så bra.

Alvar försökte han också. ”Ko-ko, ko-ko, ko-ko” (väldigt långt tonläge). Det lät inte alls bra. Plötsligt hörde de att fröken Mus också hade stämt in sången utanför fönstret. ”Ko-ko, ko-ko, ko-ko” (väldigt högt tonläge). Det lät inte alls som gökens sång.

Och de sovande familjerna vaknade inte heller. De brukade alltid komma springande då göken började sjunga. ”Nej, det här går inte” sa Alvar dystert. ”Nej, vi kan nog inte sjunga som du, Gösta. Men jag har en idé, vänta här en stund!” sa Ugglan och så flög han snabbt ut genom dörren. Han kom just på att han hade en flaska med hostmedicin hemma i sitt hus. Att han inte hade tänkt på det tidigare! Göken Gösta skulle säkert bli frisk bara han drack lite av Ugglans hostmedicin.

Ugglan hade rätt. Så snart Gösta hade druckit av hostmedicinen prövade han att sjunga. Först var han lite hes, men det gick bättre och bättre. Snart lät han som vanligt igen. Då hörde de någon komma springande. [3]

Alla djuren samlades utanför Göstas hus. ”Äntligen har det blivit vår på riktigt!” sa Ugglan glatt. Alla höll med honom, för nu hade alla djur som sovit på vintern vaknat. Då var det dags att sjunga och leka, och det var just vad de gjorde. [4]

[1] Lyssna: fågelkvitter. Finns t.ex. på CD:n Olin 3 nr. 8.

[2] Rörelselek: musik från t.ex. CD:n Tassutellen ja tanssien nr. 33-34. Flyg som Ugglan till den höga melodin, vanka fram på golvet som älgen Alvar till den låga melodin.

[3] Lyssna: pedagogen kan spela en enkel melodi med ljusa/mörka ackord på piano. Låt barnen gissa om det är igelkottfamiljen eller björnfamiljen som kommer springande.

[4] Sång- och rörelselek: ”Vårtecken”. Hittas i boken Musikportens kantele.

4.4.1 Analys av Våren då något var på tok i Sagoskogen

Sagan om våren då något var på tok i Sagoskogen börjar med att Ugglan är ute på en flygtur och märker att det är något som är på tok. Det visar sig att det tokiga är att två djurfamiljer ännu inte vaknat upp ur sin vintersömn fastän det närmar sig maj. Orsaken till det är att göken Gösta alltid brukar väcka de sovande familjerna med sin sång då våren kommer, men nu har han fått en sådan hosta att han inte kan sjunga alls. Ugglan, älgen Alvar och fröken Mus försöker härma gökens sång, men det lyckas inte så bra och lösningen blir till sist en flaska hostmedicin som Ugglan plötsligt kommer ihåg att han har hemma.

Sagan handlar om omtanke, Ugglan och älgen Alvar har inte hört sin vän göken Gösta sjunga som han brukar varje vår. Alltså far de för att kolla så att inget har hänt med honom. Det handlar också om problemlösning, och återigen, om att hjälpas åt att lösa problemet.

Den här sagans musikaliska mål är att barnen skall uppfatta skillnaden mellan höga och låga tonlägen. Detta stimuleras genom att de får röra sig ”flygande” som Ugglan till höga toner och vankande på alla fyra som älgen till låga toner (punkt 2). Dessutom får de aktivt lyssna då läraren imiterar de olika djurens ”ko-ko” i olika tonlägen.

Genom rörelselekarna då man rör sig som Ugglan och älgen samt då man tillsammans sjunger och leker ”Nu har våren kommit” (punkt 4) stimuleras de musikaliska och de sociala färdigheterna, och de motoriska kvaliteterna stärks, som vi redan nämnde då vi citerade Granberg (1994).

Som redan rubriken berättar är detta en saga för vårens årstid. Den kan gärna tas med som en del av en lektion i samband med ett tema där man tar upp djurens vaknande efter vintersömn.

4.5 Äventyret i Paris

hög-låg

En dag bestämde sig Ugglan för hälsa på sina kusiner. De bodde långt borta i en stad som heter Paris. Ugglan visste att han inte skulle orka flyga hela den långa vägen så han åkte först med tåg, sedan med båt, och den sista biten red han på en gris! [1]

Framme i Paris mötte han sina fem kusiner; Sparven, Måsen, Göken, Trasten och Bofinken. De tog en lång promenad genom den stora staden, och Ugglan såg många spännande saker. Plötsligt fick han syn på ett väldigt högt torn, han hade aldrig förut sett något torn som varit så högt. Hans kusiner berättade att det var Eiffeltornet.

"Har ni varit uppe i Eiffeltornet någon gång?" frågade Ugglan. "Jadå, flera gånger! En gång hade vi en tävling om vem som kunde flyga snabbast ner därifrån", berättade Sparven. "Jaså, vem var det som vann då?" undrade Ugglan. Sparven såg fundersam ut. "Det kommer jag faktiskt inte ihåg, men jag vet vad vi gör, vi har en ny tävling!" Alla tyckte det lät som en rolig idé, alla utom Ugglan. Ugglan var nämligen höjdrädd. Visst kunde han flyga, men han gillade inte alls att flyga sådär högt upp i luften. Men det vågade han inte säga till sina kusiner.

Sparven var först i tur. Han flög sakta upp och landade högst upp på toppen. Ugglan kunde knappt se honom från marken, så högt upp var han. Trasten tog fram sitt tidtagarur så att de skulle kunna mäta hur snabbt Sparven flög. Han flög väldigt snabbt. Sedan var det Gökens tur, han var nästan lika snabb. Alla kusinerna flög i tur och ordning. [2]

Till sist blev det Ugglans tur. Han satte på sig flygarglasögon och flög sakta, nära Eiffeltornets väggar så att han skulle kunna ta i väggen ifall han blev trött. Han vågade inte titta neråt mot marken. Tornet blev smalare och smalare ju högre upp han kom och snart var han ända uppe på toppen.

Nu var Ugglan väldigt rädd. Benen skakade då han försökte hålla balansen. Han tittade sig försiktigt omkring, han kunde se nästan hela staden Paris där han stod. Hur skulle han våga flyga ner? Han knep ihop ögonen och då hörde han sina kusiner ropa på honom nere på marken. "Kom då Ugglan, varför flyger du inte?" "Skynda dig Ugglan, vi väntar!" "Är du rädd för att flyga?" Ugglan svarade inte. "Haha, Ugglan är rädd för att flyga, Ugglan är rädd för att flyga!" Hans kusiner började retas med honom.

Ugglan tyckte inte att det var roligt. Han blev faktiskt lite ledsen. Han bestämde sig för att han måste våga flyga. Försiktigt lutade han sig fram för att se hur högt det var. Plötsligt förlorade han balansen och föll framåt i en rasande fart! "Hjäälp!" skrek han så högt han

kunde. Han flaxade med vingarna för att bromsa farten, men det gick alldeles för fort. Han landade med en hård duns rakt på en gräsmatta. Det gjorde förfärligt ont i hans ena vinge, den som han landade på.

Kusinerna kom rusande. De märkte att det var något fel på Ugglans vinge. Han kunde inte böja den. Trasten ropade efter en taxi, och snart satt de alla i en bil på väg till sjukhuset. [3] På sjukhuset fick Ugglan lägga sig ner på en säng. En doktor gav honom tabletter så att det inte skulle göra ont i vingen. Han satte också gips över hela vingen, för den var bruten. Sen fick Ugglan åka därifrån, men han fick inte flyga på fem veckor eftersom vingen var bruten och behövde växa ihop.

Ugglan var lite arg på sina kusiner för att de hade retat honom. Men de blev snart vänner igen. Kusinerna sa förlåt till Ugglan och lovade att aldrig mera retas för att han var höjdrädd. Innan Ugglan åkte hem igen sjöng de sin favoritsång om glada fåglar. [4]

[1] Sånglek: ”Till Paris”. Hittas t.ex. i boken Musikporten. Melodin kan ackompanjeras med bastonerna D och A, t.ex. på tonboxar. Sången har flera verser så barnen kan spela turvist.

[2] Rörelselek: barnen får flyga i tur och ordning till musik. Musik hittas t.ex. på CD:n Tassutellen ja tanssien nr. 36.

[3] Rörelselek: kör bil till musik från t.ex. CD:n Limusiini nr. 1.

[4] Sång- och rörelselek: glada fåglar. I boken Musikporten finns en sång som heter ”Glada älgar”. Man kan enkelt byta ut ”älgar” mot ”fåglar”.

4.5.1 Analys av Äventyret i Paris

Denna saga handlar om då Ugglan reser till Paris för att hälsa på sina kusiner. De har en tävling om vem som kan flyga snabbast ner från Eiffeltornet. Ugglan är höjdrädd, och hans kusiner börjar snart retas med honom då han inte vågar flyga ner. Han bestämmer sig för att han måste våga, men när han lutar sig fram för att se hur högt det är förlorar han balansen, faller ner och bryter vingen. Kusinerna lär sig en läxa, ber om förlåtelse och alla blir vänner igen.

Det etiska budskapet i denna saga är att man inte ska mobba andra. Många barn blir mobbade idag. Även om det var en engångshändelse i sagan, kan man prata om vad som hänt ifall Ugglans kusiner fortsatt att retas. Man kan på det sättet satsa på förebyggandet av mobbning så som websidan koulurauha.fi beskrev. Jag hoppas att sagan stimulerar barns sociala färdigheter genom att de lever sig in i Ugglans känslor, hur han känner sig då hans kusiner börjar retas med honom. Därtill hoppas jag att de skall inse att ett sådant beteende kan få otrevliga konsekvenser. I det här fallet leder det till en olycka då han ramlar ner och bryter vingen. Hade han inte blivit retad hade han kanske istället vågat klättra ner och säga att han inte vågar göra detta och fått behålla vingarna hela.

De musikaliska målen är att barnen får uppleva skillnaden mellan höga och låga tonlägen genom rörelse till musik. Samtidigt stimuleras också psykomotoriken. De sociala färdigheterna stimuleras genom att man får vänta på sin tur, alla flyger i tur och ordning (punkt 2). Dessutom får barnen förhoppningsvis lära sig att om man sårat någon ska man säga förlåt.

Sagan är inte årstidsbunden och räcker inte heller en hel lektion. Läraren kan själv avgöra när den passar att användas, men ett förslag är att den kunde användas om det uppstår en mobbningsituation. Förhoppningsvis öppnar det mobbarens ögon för vad hon eller han håller på med.

4.6 Båtresan till den konstiga staden

svag-stark

En dag hade Ugglan tråkigt. Han flög runt i Sagoskogen och såg sig omkring för att hitta något roligt att göra, men alla andra djuren tog sig en tupplur. Snart bestämde sig Ugglan för att flyga utanför Sagoskogens gräns, fastän hans mamma hade förbjudit honom. ”Man får inte flyga ensam ut från Sagoskogen”, brukade hans mamma säga. Men Ugglan hade tråkigt, så han tänkte att han flyger bara en liten bit och tittar hur det ser ut utanför Sagoskogen. [1]

Plötsligt hade Ugglan flugit så långt att han var vid havet. Ugglan tittade på havets vågor, ibland var de stora och ibland små. Vid stranden fanns en liten båt med två åror. ”Jag hoppar i båten och ror en bit!” tänkte han och så började han ro. [2]

”Men vad är det där?” ropade Ugglan, när han fick syn på en ö med en skylt där det stod: Den konstiga staden. ”Dit vill jag gå” sa Ugglan och rodde med snabba tag till öns strand. Efter att ha hoppat ur båten och bundit fast den, tittade han sig omkring. Han hade faktiskt kommit till en mycket konstig stad. Där fanns konstiga färger, konstiga ljud, konstiga byggnader; ja allting var helt annorlunda än i Sagoskogen. ”Det här är nog ett intressant ställe” tänkte Ugglan. [3]

Plötsligt hörde Ugglan konstiga ljud, det var som om någon tassade riktigt tyst och som om någon trampade riktigt hårt. Ugglan gick närmare ljudet. Då fick han se varifrån ljudet kom. Det var en katt och en jätte! ”Hejsan! Vem är du och varifrån kommer du?” frågade de. ”Jag heter Ugglan och jag har kommit hit från Sagoskogen”, svarade Ugglan. ”Vad kul, kom med och trampa och tassa med oss!” sa katten och jätten och det gjorde Ugglan. [4]

”Vi brukar också leka en annan lek, den heter Tjombaj”, fortsatte katten och jätten. Ugglan tänkte för sig själv att här är allt verkligen konstigt - en katt och en jätte är vänner och de leker konstiga lekar som Tjombaj. Men Ugglan tyckte att det var spännande så han deltog i leken. [5]

Katten och jätten var intresserade av hur det såg ut i Sagoskogen och Ugglan berättade allt han kunde om sitt hem. När Ugglan berättade om sin kära Sagoskog började han längta hem. ”Nej, nu är det nog dags för mig att ro tillbaka” sa Ugglan. ”Men Ugglan, ser du inte att det har blivit storm på havet, du kan inte ro hem i det här vädret”, sa jätten. ”Åh nej, vad ska jag nu göra?” tänkte Ugglan. ”Min mamma kommer att bli så orolig och jag längtar så mycket hem till henne! Jag borde ha lyssnat på henne och inte flugit över Sagoskogens gräns.” [6]

Ugglan började snyfta. Han ville verkligen komma hem igen. Så kom katten på en sak: ”Här i Den konstiga staden finns det trolldukar som svävar i luften ibland. Om man ligger riktigt tyst och stilla kan en trollduk komma och röra vid en och då får man önska sig vad som helst. Det är ganska svårt, men vi kan försöka” sa katten. ”Oj, då skulle jag genast önska mig att jag skulle få vara hemma igen”, sa Ugglan. Alla tre lade sig på marken och väntade riktigt tyst och stilla med ögonen stängda. De önskade alla att Ugglan skulle få fara hem. [7]

Ugglan kunde inte tro sina ögon när han öppnade dem igen! Han låg hemma i sin säng och Ugglemamman stod i köket och lagade mat. ”Drömde du något min kära lilla Ugglan?” frågade Ugglemamman. ”Jag tyckte att du pratade i sömnen. Du pratade bland annat om en katt och en jätte”, sa hon. Ugglan visste inte vad han skulle säga. Han var bara så lycklig över att få vara hemma i Sagoskogen igen och i den stunden bestämde han sig för att aldrig någonsin mera flyga ensam över gränsen. Men var det en dröm eller inte? Det fick Ugglan aldrig veta.

[1] Rörelse/flygning fritt runt i rummet till musik från t.ex. CD:n Olin 1 nr. 8.

[2] Sjung sången ”Båten gungar”. Hittas t.ex. i boken Musikporten. Ro parvis på golvet. Håll i kompisens händer och ha fötterna mot varandra.

[3] Lyssna på någon ”konstig” och invecklad musik t.ex. från CD:n Limusiini nr. 19.

[4] Sjung sången ”Katten och jätten”. Hittas t.ex. i boken Musikporten. Använd en djembe trumma. Trumma när det sjungs om jätten och tassa med fingrarna på trumman när det sjungs om katten.

[5] Gör en ringlek till sången Tjombaj. Hittas t.ex. i boken Hjulen på bussen. Ringlek kan göras på följande sätt: A-del: gå runt i ring, B-del: gå inåt i ringen, C-del: klappa i händerna på stället.

[6] Lyssna på sorglig musik från t.ex. CD:n Olin 1 nr. 22.

[7] Avslappningsövning. Pedagogen går runt med en duk som ibland rör vid barnen. Barnen ligger på golvet med ögonen stängda. Musik från t.ex. Olin 1 nr. 18.

4.6.1 Analys av Båtresan till den konstiga staden

I sagan ”Båtresan till den konstiga staden” flyger Ugglan utan lov utanför sagoskogens gräns. Han hamnar till en konstig stad där allting är annorlunda än i hans hemskog. Han har det trevligt för att han får träffa nya vänner och leka konstiga lekar. Allt är bra tills han får veta att det är storm på havet och att han inte kan komma hem samma väg tillbaka. Ugglan blir orolig, men till slut ordnar allting upp sig och han får komma hem till Ugglemamman igen.

Denna saga kan man säga är en ganska typisk saga. Det uppstår en problemsituation när Ugglan inte kan komma hem och han blir därför rädd. Till slut blir allt bra och sagan slutar lyckligt. I teoridelen hänvisade vi till Ojanen (1980) som framhöll att sagan kan hjälpa barnet att lösa sina problem. Genom denna saga kan barnet till exempel bearbeta problemen i sin uppväxtprocess. Barnen kan också leva sig in i Ugglans känslor och på så sätt känna empati, så som Bergman (2002) beskrev.

Barnen får använda sin fantasi i flera av sagans aktiviteter. Vi skrev om Toréns (1999) tankar kring fantasi i analysdelen. Speciellt när barnen får lyssna på musik får de i lugn och ro fantisera för sig själva, vilket de får göra i punkt 3 och 6.

4.7 Tågresa runt världen

Pulsövning

En kylig dag bestämde sig hela ugglefamiljen för att åka på en tågresa. De hade ännu inte bestämt vart de ville resa, det enda de ville var att få tuffa iväg någonstans med ett tåg. När familjen kom fram till tågstationen fanns det flera tåg att välja mellan. Men ett tåg var speciellt. Det var nämligen färggrant och hade bara några vagnar. En konduktör stod utanför tåget och Ugglepappan frågade av honom: ”Vart är detta tåg på väg?” Konduktören svarade skrattande: ”Det är en hemlighet. Men det kan jag berätta att detta tåg tuffar snabbt för att det har så få vagnar. Hoppa in så får ni se vart ni kommer!” ”Det här låter spännande!”, tänkte hela ugglefamiljen så de hoppade in i det färggranna tåget. ”Få se vart det far.” [1]

Tåget kom fram till den första stationen. Ugglefamiljen steg ut ur tåget och såg sig omkring. Det såg ungefär likadant ut som hemma, tyckte familjen. Där fanns likadana träd och hus och lika kyligt var det också. Plötsligt kom tre gummor traskande på vägen. Ugglemammans ropade åt gummorna: ”Ursäkta, men vad är det här för ett ställe?” Alla tre gummorna stannade samtidigt och ropade: ”Det här är staden Nora i Sverige. Men nu hinner vi inte prata med er, vi ska till marknaden för att ha roligt. Följ med oss!” [2]

”Tuut tuut!”, visslade tåget. Tåget fortsatte sin resa. ”Nu hann vi inte följa med gummorna till marknaden”, sa Ugglan besviken. Hela familjen hoppade snabbt på tåget så de inte skulle bli kvar i Sverige. [1]

Nu var de framme vid den andra stationen. Ugglefamiljen steg ur tåget igen för att se vart de nu hade kommit. Här var det hett och soligt. Det fanns apelsin- och citronträd och människor som dansade med kastanjetter i händerna. Ugglefamiljen skyndade sig dit så att de också skulle hinna prova spela på kastanjetterna. [3]

”Tuut tuut!”, visslade tåget och kastanjetterna fick bli kvar i Spanien medan ugglefamiljen fortsatte sin resa. [1]

Det tog inte länge förrän tåget stannade vid den tredje stationen. När ugglefamiljen steg ur höll de nästan på att svimma för att det var så hett. De hade kommit till djungeln i Kenya. ”Så grönt och fint det är här”, tyckte Ugglan. Plötsligt hördes ett konstigt ljud bland träden. Ugglefamiljen gick närmare för att se varifrån ljudet kom. ”Men vad är det som händer här!”, sade Ugglepappan. Det var en stor grupp apor som dansade till rolig musik. Ugglefamiljen skyndade sig med i dansen för att det såg så roligt ut. [4]

”Tuut tuut!”, tåget fortsatte. [1] Snart stannade tåget vid den fjärde stationen. När ugglefamiljen steg ut ur tåget fick de se flera människor som smög tyst med mockasiner på fötterna. De hade dessutom fjädrar på huvudet och de hade målat sina ansikten med olika färger. Ugglorna smög försiktigt in bland människorna. [5]

En man med långt hår kom fram till ugglefamiljen och presenterade sig som Svarta Höken. Han berättade att de var indianer och att ugglefamiljen nu befann sig i Sydamerika. ”Tack Svarta Höken för att vi fick vara med, men nu hör jag att tåget visslar, så vi måste skynda oss så att vi inte blir försenade”, sa Ugglepappan och familjen skyndade sig till tåget. [1]

Tåget stannade vid den femte stationen. När familjen steg ur tåget var det redan mörkt. Månen lyste klart på himlen. En man kom fram och berättade: ”Ni är i Kina. Här finns en flod som kallas för Hoangho. Jag har en liten båt och jag tänker ro ut på floden”, sade mannen. [6]

”Tuut tuut!”, hördes det igen. ”Nu måste vi fortsätta så att vi hinner hem före det blir natt” sa Ugglemamman. [1]

När ugglefamiljen steg ur tåget blev de glada för nu hade tåget kommit hem tillbaka. Familjen var trött men lycklig efter den roliga tågresan. De hade fått se och lära sig mycket. ”Tack konduktören för den fina resan!”, sa hela ugglefamiljen. ”Det var verkligen en spännande resa!”

[1] Sjung ”Tuff tuff tåget”, finns i Musikporten. Gå efter varandra i kö.

[2] Sjung sången ”Tre små gummor” och gör en ringlek till den. Sången hittas t.ex. i boken Barnens svenska sångbok.

[3] Sjung sången ”Spanien”, finns i Musikporten. Spela puls med kastanjetter.

[4] Fri rörelse: Cd: Tassutellen ja tanssien nr. 4.

[5] Sjung sången ”Följ ledaren”, finns i Musikporten. Smyg efter varandra.

[6] Sjung sången ”Hoangho”, hittas t.ex. i Musikporten. Ta fram sångens moll-tonart t.ex. med att demonstrera hur kantelen låter i moll.

4.7.1 Analys av Tågresan runt världen

”Tågresan runt världen” handlar om ugglefamiljen som stiger på ett tåg. Tåget för dem till olika ställen runt i världen; Sverige, Spanien, Kenya, Sydamerika och Kina. På tågresan får de träffa olika människor och djur samt delta i lekar och andra aktiviteter. Som en röd tråd genom sagan är en rörelselek med sången ”Tuff tuff tåget” som återkommer varje gång ugglefamiljen ska åka till nästa ställe.

Ett av sagans syften är att barnen ska få en större uppfattning om världen. Syftet är inte att barnen ska komma ihåg eller lära sig namn på vissa ställen, utan att de får en bild av sin omgivning och den jord de bor på. Som sagoläsare kan man gärna ha fram en jordklot så att barnen på samma gång får en visual bild av jorden. Juhela och Rautanen (2010) poängterade att en större världsbild kan ge goda förutsättningar till samverkan med andra människor.

I sagan träffar ugglefamiljen bland annat på människor som dansar och spelar på kastanjetter samt indianer. Meningen är inte att ge barnen fördomar om människor som bor i vissa länder. Syftet är att lära barnen att förstå att alla människor inte är likadana till utseendet eller beteendet. Barnen kan lära sig att i vissa kulturer och religioner har man egna vanor och sätt att leva. Sagan kan alltså förebygga rasism och så som Rastas (2007) skriver, kan rasism förekomma redan i tidig ålder. Att lära barnen respektera alla människor så som de är, ser jag som en av de viktigaste sakerna att lära barnen.

4.8 Den arga talgoxen

Rörelseimprovisation

En vacker dag flög Ugglan runt i Sagoskogen och njöt av det vackra vädret. Han kände hur vinden blåste mot ansiktet. Ugglan stängde ögonen för att kunna njuta riktigt ordentligt av dagen. [1]

Plötsligt kände Ugglan att något flög med full fart rakt i hans vinge. [2] Ugglan snurrade runt några varv i luften av dunsen. ”Vad håller du på med din idiot!”, hörde Ugglan plötsligt någon ropa. Framför sig såg Ugglan en liten talgoxe som såg jättearg ut. ”Du flög rakt i mig! Ugglor som du borde inte få flyga alls, din dumskalle!”, fnös talgoxen. ”Oj, ursäkta mig” sa Ugglan. ”Jag såg dig inte alls, förlåt så mycket. Men du borde inte kalla andra för dumskallar”, sa Ugglan ledsamt. Talgoxen svarade argt: ”Jag får kalla vem som helst för vad som helst och nu kallar jag dig för dumskalle. Jag hinner inte stå här och prata med dig, för jag måste iväg till förskolan. Ur vägen!” Talgoxen knuffade undan Ugglan och flög med full fart iväg mot förskolan. ”En sådan oartig och elak liten fågel”, tänkte Ugglan. ”Undrar om talgoxen måne är lika elak åt alla djuren i skogen?” Ugglan bestämde sig för att följa efter talgoxen till förskolan. [3]

När Ugglan kom fram till förskolan kikade han in genom klassrummets fönster. Där såg han att en lärare stod framför tavlan och förklarade något och eleverna satt vid pulpeterna. Där satt också talgoxen. Han hade vingarna i kors och såg sur ut. Han hörde att läraren pekade på tavlan och frågade: ”talgoxen, kan du berätta för mig vad $2 + 2$ är?” talgoxen svarade snabbt: ”Nej, jag kan inte berätta, för att jag bryr mig inte!” Läraren såg förvånad ut. ”Sådär får man inte svara. Nu får du nog talgoxen börja uppföra dig lite bättre”, sa läraren. Då ringde klockan och eleverna fick gå ut på rast. [4]

Ugglan fortsatte att följa med eleverna då de var ute och lekte. Han såg att de satt i en ring på gräsmattan och lekte en lek som kallades för ”Min lilla kråksång”. [5] Talgoxen var inte med i leken, utan han satt ensam på trappan. De andra ropade åt talgoxen: ”Kom med och lek med oss!” Talgoxen tittade bara bort och låtsades som om han inte hörde dem. Eleverna fortsatte att leka och talgoxen satt bara på trappan. Nu började Ugglan fundera; vad var det på tok med talgoxen?

Ugglan gick fram till talgoxen och satte sig på trappan bredvid honom. ”Är allting bra lilla talgoxe?”, frågade Ugglan. ”Gå bort din dumskalle, jag vill vara ifred!”, fnös talgoxen. Ugglan brydde sig inte om fast talgoxen inte ville ha honom där. Han bestämde sig för att inte ge sig. Han var säker på att ingen hade tänkt på att faktiskt fråga talgoxen om han

mådde bra. Han frågade en gång till: ”Hur mår du?” Då brast talgoxen plötsligt i gråt. Han grät länge och Ugglan försökte trösta honom. Efter en stund började talgoxen prata. ”Jag har det så tungt där hemma. Min mamma och pappa är alltid på jobbet och jag är alltid ensam hemma. Jag måste sköta mig själv, laga mat och gå och lägga mig själv på kvällen. Det är så ensamt ibland. Därför är jag så sur och elak mot andra, fast jag inte menar något illa.” Ugglan kramade om talgoxen och sa: ”Kom, nu går vi in och berättar det här för din lärare, jag är säker på att hon kan hjälpa dig.”

Så gjorde de och rätt som det var, ville läraren lyssna och hjälpa talgoxen. Läraren sa till Ugglan: ”Tack så mycket för att du lyssnade på talgoxen, vi andra förstod inte att det var något på tok. Du är faktiskt en hjälpsam Uggla!”

Ugglan tog farväl av läraren och talgoxen och började flyga iväg hemåt, ibland lite långsammare och ibland lite snabbare. Han var glad över att han hade kunnat hjälpa och tänkte att han aldrig mera skall tänka att någon är elak med avsikt. [6]

[1] Fri dans/rörelse till lugn musik, t.ex. Vivaldi: ”Vintern”, andra satsen. Hittas t.ex. på CD:n 100 Best Relaxing Classics.

[2] Pedagoggen slår ett slag på trumman.

[3] Flyg runt till snabb musik, t.ex. Saint-Saëns: ”Piano konsert nr. 2 op. 22”, tredje satsen. Hittas t.ex. på CD:n Pianokonsert Nr. 1 & 2.

[4] Pedagoggen gör en klockringning med t.ex. en bjällra.

[5] Sjung och klappa sången ”Min lilla kråksång”. Hittas t.ex. i Musikporten.

[6] Rörelse efter varandra till musik med varierande tempo, t.ex. från CD:n Olin 1 nr. 23.

4.8.1 Analys av Den arga talgoxen

Sagan ”Den arga talgoxen” berättar om en talgoxe som är väldigt sur och elak. Det går inte bra för honom i skolan och han har inte lust att leka med andra barn. Ugglan följer med talgoxens dag och han får snart reda på varför talgoxen är så sur. Talgoxen berättar att han inte mår så bra, för att han är så ensam. Hans föräldrar är aldrig hemma och han måste sköta om sig själv. Därför tar Talgoxen ut sina känslor på andra. Tillsammans med Ugglan

berättar de allt för läraren, som hjälper dem.

I denna saga finns ingen ”gömd” lärdom, som sagorna vanligtvis har, utan jag har valt att gå ganska rakt på sak. Nuförtiden har föräldrarna bråttom och hinner inte spendera tid med barnen. Min avsikt är inte att skylla på föräldrar; det är inte så lätt i dagens värld att balansera mellan familj och arbete. Jag tror ändå att många barn kan känna igen talgoxens känslor i denna saga. Barnen kan genom sagan förstå ensamhetens känsla och kanske få ord för sina tankar.

Genom sagan vill jag få fram att ett barn inte behöver vara ensam med sina tankar och känslor. Allting blir bättre när man törs öppna sig för andra och berätta om sina känslor. En grund för barnets känsloliv är att barnet får umgås och vara i kontakt med minst en vuxen person. Så som vi framhöll i teoridelen (se exempelvis Kerola, Kujanpää och Kallio, 2012) ger en trygg och älskad relation en grund för tillit, vilket gör att barnet kan uttrycka sina känslor. Oftast är föräldern en sådan person, men jag tycker att också till exempel en småbarnspedagog kan vara en pålitlig vuxen för barnet. Dessutom finns det barn som inte har en vuxen som faktiskt har tid att lyssna och då kan småbarnspedagogen bli en viktig person i barnets liv.

I sagans punkt nr. 1 är det fri rörelse för barnen, alltså improvisation. Läsaren sätter på musik och barnen får själv röra sig till musiken. Det är bra om läsaren låter barnen röra sig till musiken själv, för att undvika att barnen inte härmar den vuxna. Något som vi lagt märke till tillsammans med mina pedagogkolleger är hur man bör använda ordet ”dansa”. För vissa barn kan ordet ”dansa” betyda att man inte får röra sig som man vill och detta har jag märkt speciellt med pojkar. Därför är det bäst att använda ett annat ord. Viktigaste är att barnen lyssnar på musiken och att de rör sig så som det känns allra bäst

Så som Sundin (1995) beskriver Christenssens och Gøssels pedagogikutveckling är det viktigt att låta barnen improvisera. Jag håller med och dessutom tycker jag också att fri rörelse och improvisation ofta glöms i vår målprioriterade undervisning.

4.9 Den konstiga känslan i magen

ABA-form

En snöig vinterdag bestämde sig Ugglan för att åka skidor. Han ville inte åka ensam så han ringde sin kompis haren Harry för att fråga om han ville följa med. ”Jag vill gärna följa med för att åka skidor”, sa Harry. ”Dessutom har jag fått nya fina skidor till julklapp så det ska bli roligt att få prova dem”, fortsatte han. Efter att Harry hade sagt att han fått nya skidor, fick Ugglan en konstig känsla i magen. Han visste inte vad det berodde på, men det kändes som om han inte längre ville åka skidor med Harry. Ugglan försökte glömma den konstiga känslan och gick och hämtade sina skidor. Han gick ut och där väntade redan Harry på honom. De gav sig sjungande iväg mot backen.[1]

När de kom fram till backen satte vännerna ner sina skidor i snön bredvid varandra. Ugglan tittade på Harrys skidor och jämförde dem med sina egna. Harrys skidor var fina och blänkande medan ugglans var slitna och gamla. Ugglan fick den konstiga känslan i magen igen. ”Kom, nu åker vi skidor”, sa Harry och det gjorde de. När de åkte ned för backen gled Harrys nya skidor mycket snabbare än ugglans gamla. När Harry redan kommit ända ner, var Ugglan bara halvvägs. [2]

”Jag tycker inte om att åka skidor, jag vill gå hem!” sa Ugglan plötsligt. ”Varför det? Vi har bara hunnit åka en gång”, sa Harry ledsamt. ”Jag går hem nu”, sa Ugglan och det gjorde han. Harry blev väldigt häpen och till och med lite ledsen på ugglan. Han blev ensam kvar vid backen och fortsatte att åka för sig själv.

När Ugglan kom hem berättade han för Ugglemamman om dagen. Han berättade att han hade fått en konstig känsla i magen när han sett Harrys fina blänkande skidor. Han berättade också att han inte längre ville åka i backen, för att Harrys skidor gled mycket snabbare än Ugglans. ”Vet du Ugglan vad den konstiga känslan i magen var?” frågade Ugglemamman. ”Nej, vad var det?” undrade Ugglan. Ugglemamman berättade: ”Du blev avundsjuk på Harrys nya skidor. Ibland kan man bli det och det gör inget. Men du ska försöka tänka istället på hur roligt det är att din kompis får åka med så fina skidor. Dessutom kan du fråga av Harry om du får prova hans fina skidor någon gång”. Ugglan tänkte för sig själv en stund. Den konstiga känslan i magen var alltså avundsjuka. Den känslan hade Ugglan aldrig haft förr.

Ugglan bestämde sig för att snabbt springa tillbaka till backen för att se om Harry fortfarande var kvar där. När han kom fram såg han att Harry var där. Ugglan sprang fram till honom och sa: ”Förlåt Harry att jag gick hem så plötsligt. Det var nämligen så att jag

blev så förfärligt avundsjuk på dina fina skidor”. Då svarade Harry glatt: ”Det gör ingenting, huvudsaken är att du är här igen! Nu gör vi så att vi byter skidor så får du prova mina. Jag är dessutom trött på att åka så snabbt. Det skall bli roligt att för omväxlings skull få åka lite långsammare i backen”. Så gjorde de och Ugglan blev väldigt glad av att få prova de nya skidorna. Den konstiga känslan i magen var borta och Ugglan tänkte hur lycklig han var när han hade en så god vän med så fina skidor. Så åkte vännerna i backen hela dagen. [3]

[1] Sjung sången ”Rati riti ralla”, hittas t.ex. i Musikporten. Ta fram sångens A-B-A-form med att t.ex. klappa puls på A-delen och ordrytm på B-delen.

[2] Rörelse fritt i rummet som snabb skidåkning och långsam skidåkning. T.ex. Cd Olin 1 nr. 23.

[3] Sjung sången ”Vad det är bra att jag har dig”. Hittas t.ex. från websidan: <http://www.youtube.com/watch?v=7WYBSat1M3w>

4.9.1 Analys av Den konstiga känslan i magen

Sagan ”Den konstiga känslan i magen” berättar om Ugglan och hans vän haren Harry. De skall åka tillsammans för att åka skidor och haren Harry har fått nya skidor att åka med. Ugglan får en konstig känsla i magen alltid när det handlar om de nya skidorna. Till slut får Ugglan lära sig att känslan i magen är avundsjuka. Istället för att vara avundsjuk, ska han försöka att vara glad för sin kompis skull.

Psykologen Jari Sinkkonen (2011) berättar att avundsjuka är något som hör till mänskligheten. ”Jag vill också ha” tankesättet finns i oss alla redan i daghemsåldern. Det är föräldrarna som skall tygla dessa tankar och våga säga nej. Även om avundsjuka hör till varje människa, tycker jag det är viktigt att redan i tidig ålder lära barnen att material och ting inte är det viktigaste. Barnen måste få veta att de är värdefulla så som de är.

Något som jag också ville ta fram med denna saga, är förmågan att vara glad för en annans skull. Det är något som jag har märkt att fattas bland många vuxna idag. *Jantes lag*, alltså att ingen ska tro något om sig själv, råder starkt i vårt land. Detta har att göra med förmågan att vara glad för en annans framgång eller lycka. Som uppfostrare, kan vi lära barnen att ge positiva ord åt varandra. Så detta handlar således om både sociala och etiska

färdigheter.

4.10 Bondgården

Vals-marsch

En dag skulle Ugglemamman laga plättar, men hon hade ingen mjölk. ”Lilla Ugglan, du får vara så snäll och gå till bondgården för att hämta mjölk åt mig”, sa Ugglemamman. ”Hämta bara mjölken och kom sedan genast hem tillbaka”. Ugglan ville gärna gå till bondgården, så han gav sig iväg. [1]

När han kom fram till bondgården kom katten Max springande. ”Hej Ugglan! Kan du vara så snäll och hjälpa oss? Min kompis katten Doris har fastnat med tasserna i en musfälla och fällan går inte att öppna utan en hemlig kod. Vi vet inte vad koden är men vi har provat flera olika. Kunde du också komma och pröva en kod?” Naturligtvis ville Ugglan hjälpa till. De gick till katten Doris och provade slå in olika koder med hjälp av taktpinnar. [2]

”Jippii, musfällan öppnades!” ropade katten Max och katten Doris fick loss sin tass ur fällan. ”Tack för hjälpen”, sa Doris. Ugglan fortsatte att traska vidare.

När han gick förbi hönsgården, kom hönan Hans fram till Ugglan och sa: ”Snälla Ugglan, vi har övat en fin låt hela veckan med vår hönsorkester, men ingen har tid att lyssna på oss. Kan du komma och lyssna hur fint vi kan spela?” Det kunde Ugglan visst göra. Han satte sig ner på en bänk och lyssnade när hönsorkestern började spela. [3]

”Vad fint ni spelade”, sa Ugglan och applåderade för orkestern. Sedan fortsatte han att gå.

När han gick förbi en åker såg han att bonden höll på att lasta hö i en kärra. Han var svettig och såg trött ut. Ugglan tyckte synd om bonden, för att han måste arbeta ensam. ”Behöver du hjälp?” frågade Ugglan. ”Vad snällt av dig att erbjuda hjälp! Det är bara den här åkern kvar och sedan är det färdigt” sa bonden. Ugglan tog tag i en högaffel och började hjälpa till. [4]

Ugglan och bonden fick arbetet färdigt och Ugglan kunde fortsätta sin färd. Men plötsligt hörde Ugglan något konstigt ljud, det lät precis som om någon darrade och frös. Han tittade bakom ett träd och där var musen Miina, alldeles genomblöt. ”Vad har hänt dig musen Miina?” frågade Ugglan. ”Jag ramlade i en vattenpöl och nu fryser jag för att jag är så våt”, sa Miina. ”Kom med mig”, sa Ugglan. ”Vi går till lammen och frågar om de har lite ull att ge dig så att du blir varm igen”. Musen Miina och Ugglan gick med raska tag steg till ladan där lammen bodde. [5]

Lammen hade hur mycket ull som helst att ge åt musen Miina så att hon blev varm igen. ”Tack för hjälpen”, sa Miina och Ugglan kunde igen fortsätta att gå.

Men efter en stund stannade Ugglan. Vad i all sin dar var det som han kom hit till bondgården för? Vad skulle han göra här? Eller skulle han ha något härifrån? Ugglan tänkte och tänkte men han kunde inte komma ihåg orsaken till varför han kommit till bondgården. Dessutom började det bli sent, så Ugglan ville springa hem före det blev för mörkt.

När Ugglan kom hem var Ugglemamman i köket. ”Fick du mjölk från bondgården?” frågade hon. Det var ju förstås mjölken han skulle ha! Ugglan hade hjälpt så många vid bondgården så han hade totalt glömt bort att han skulle ha mjölk åt Ugglemamman så hon kunde laga plättar. Ugglan berättade för Ugglemamman om alla de som han hjälpt vid bondgården. Hon förstod honom och blev inte alls ledsen. Istället bestämde sig Ugglemamman för att baka och Ugglan hjälpte förstås till. [6]

[1] Rörelse till musik. Gå efter varandra som en kedja. Musik t.ex. från CD:n Olin 1 nr. 13.

[2] Sjung sången ”Lyssna, hör nu på”. Hittas t.ex. i Musikporten. Använd t.ex. taktpinnar och hitta turvist på egna olika koder för att få upp musfällan.

[3] Lyssna på orkestermusik från t.ex. CD: Olin 1 nr. 17.

[4] Rörelse till vals och marschmusik. Lasta hö på kärran i valstakt och kör framåt med traktorn i marschtakt. Cd: Olin 1 nr. 26.

[5] Sjung sången ”Bä, bä vita lamm”. Hittas t.ex. i Musikporten. Klappa pulsen på knäna.

[6] Ramsa ”Baka, baka”, hittas t.ex. i Musikporten.

4.10.1 Analys av Bondgården

Mammaugglan skickar i väg Ugglan till bondgården för att hämta mjölk, i sagan ”Bondgården”. På sin färd träffar Ugglan flera djur och människor som har problem med olika saker. Ugglan hjälper förstås till med problemen så att alla blir glada igen. Till slut har Ugglan glömt varför han kommit till bondgården. När han kommer hem, berättar mammaugglan för honom att det var mjölken han skulle hämta. Fast mjölken glömdes, var mammaugglan och Ugglan ändå glada. Huvudsaken var att Ugglan hjälpte dem som behövde hjälp.

Förutom att barnen får lära sig att man skall hjälpa till, har jag i denna saga som

musikaliskt mål velat ta fram pulsen på olika sätt. Detta tas fram bland annat som klappning på knäna, rörelselekar och ramsning. Hammershøj (1997) konstaterar i sitt kapitel *Rytm och synkronitet* att flera vuxna saknar känslan av grundpulsen. Han har kunnat konstatera detta i olika situationer, där vuxna skall följas åt i samma rytm. En del vuxna har inte övat eller musicerat tillräckligt för att få en rytmkänsla. Hammershøj berättar att barn i fyra-femårsåldern har de neurologiska förutsättningar som behövs för att följas åt i samma grundrytm. Han tar fram att det krävs mycket övning för att kunna synkronisera sina rörelser eller röst med andra. Jag har sett att vissa barn har en naturlig grundrytm i sig och inte behöver övning i det, medan vissa barn kan sakna det. Då är olika puls-och rytmövningar i grupp ett bra sätt att få övning.

Barnen får göra saker tillsammans i sagans aktiviteter. De får alltså lära sig att socialt och gemensamt med andra göra saker, som till exempel röra sig samtidigt i marsch takt samt ramsa samma ord rytm. Detta skrev vi om i analysdelens *Sociala färdigheter*.

5 SAMMANFATTANDE DISKUSSION

Syftet med vårt arbete var att producera ett läromedel för dem som arbetar med småbarnsgrupper. Vi har skrivit tio musiksagor med övergripande musikaliska mål och lärdomar för livet. Vi har också i detta arbete lyft fram vad vi hoppas att barnen får lära sig genom våra sagor. Detta arbete är således inte ett traditionellt forskningsarbete, utan en produkt, vilken vi har analyserat i pedagogiskt hänseende.

I teoridelen har vi forskat i musiksagans betydelse i undervisningen inom småbarnspedagogiken. Vi har lyft fram vilka fördelar det finns med sagan som undervisningsmetod samt hur barnen kan utveckla sina sociala färdigheter, självkänsla, fantasiförmåga, koncentrationsförmåga, språkkunskaper samt lära sig att respektera andra, ha empati för andra och få etiska och moraliska lärdomar.

I sagoanalysdelen har vi berättat om våra egna sagor och tagit fram viktiga syften. Vi har utmanats att föra en metadiskussion kring sagorna och lyfta fram deras edukativa och interaktiva syften. I analysen har vi varvat vår egen kompetens med teorierna och lyft fram de centrala aspekterna i varje saga. Vår förhoppning är att sagorna och analyserna underlättar för pedagoger att enkelt bygga upp en lektionsplanering.

Med detta lärdomsprov har vi fått använda vår fantasi vilket behövs som småbarnsmusikpedagoger. Läsaren har fått följa med Ugglan på hans äventyr. Eftersom vi har forskat kring musiksagor har vi nu större förståelse för dem och kan motivera varför de är bra att använda i musikundervisningen. Vi har också fått lära oss viktiga saker om barns utveckling.

Som fortsättning på detta arbete kunde vi testa våra sagor i undervisningen och observera hur barnen mottar sagorna och deras budskap. Det vore också intressant att intervjua pedagoger som har använt sig av vårt material för att se hur de uppfattar detta och vilken effekt sagorna haft i musikundervisningen. Vi anser att sagan är en bra pedagogisk metod som hjälper pedagogen att möta barnen utgående från deras förutsättningar och som sporrar barnen till att utveckla för livet relevanta kunskaper, färdigheter och förmågor. Vår förhoppning är att såväl pedagoger som sagoläsare har nytta av vårt material.

Källförteckning

- Backström-Widjeskog, B. (2008). *Du kan om du vill. Lärares tankar om fostran till företagsamhet*. Akademisk avhandling vid Pedagogiska fakulteten, Åbo Akademi i Vasa. Åbo: Åbo Akademis förlag.
- Bergman E. (2002). *Spontansångens funktion i barns sociala och emotionella uttryck*. Opublicerad avhandling pro gradu vid Institutionen för barnpedagogik i Jakobstad.
- Bettelheim, B. (1977). *Sagens förtrollande värld*. Stockholm: Norstedt.
- Björkstrand, C. (red.) (2002). *Barnvisan - funktion och användningsmöjligheter*. Jakobstad.
- Björkvold, J-R. (1991). *Den musiska människan. Barnet, sången och lekfullheten genom livets faser*. Stockholm: Runa Förlag.
- Brudal, P. (1984). *Sagan och det omedvetna språket*. Falköping: Universitetsförlaget.
- Brummer, A. (2007). *Hjulen på bussen*. Helsingfors: Fontana media.
- Buber, M. (1993) *Om uppfostran*. Lundvika: Dualis.
- Cronlund, K. (2000). *Människan socialt och kulturellt*. Stockholm: Bonniers utbildning.
- Ekelund, G. (2007). *Barn och böcker*. Stockholm: UR.
- Granberg A. (1994). *Småbarnsrytmik*. Stockholm: Liber AB.
- Gustavsson S. (2006). *Barn och rädsla. Om barns rädslor i förskole- och skolåldern samt pedagogers arbets- och förhållningssätt*. Examensarbete för lärarprogrammet. Göteborgs universitet, Utbildnings- och forskningsnämnden för lärarutbildning, Göteborg.
- Hammershøj, H. (1997). *Musikalisk utveckling i förskoleåldern*. Köpenhamn: Studentlitteratur.
- Helsingin konservatorio. (2003). *Limusiini* (CD).
- Helsingin konservatorio. (1998). *Tassutellen ja tanssien* (CD).
- Juhela S. & Rautanen J. (2010). *Luomisesta ikuiseen iloon. Toiminnallisia raamattuopetuskertoja 3–6-vuotiaiden lasten kristilliseen kasvatukseen*. Lärdomsprov för kandidatexamen. Diakonia ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma, Etelä Kauniainen.
- Kaikkonen, M., Ollaranta, R., Simojoki, M. & Sopenan, S. (2001). *Olin liikunta- ja kuunteluäänite 1* (CD). Otava.
- Kaikkonen, M., Ollaranta, R., Simojoki, M. & Sopenan, S. (2001). *Olin liikunta- ja kuunteluäänite 3* (CD). Otava.
- Kerola, K., Kujanpää, S. & Kallio, A. (2010). *Tunteesta tunteeseen*. http://www.edu.fi/tunteesta_tunteeseen/tunteet_mita_ne_ovat (hämtat: 1.3.2013).
- Ledningsgrupp för websidan: Folkhälsan, Polisstyrelsen, Utbildningsstyrelsen, Mannerheims barnskyddsförbund (u.å.).

http://www.koulurauha.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=110&Itemid=118 (hämtat: 13.4.2013).

Lindholm, M. & Sundqvist, J. (2000). *Da capo*. Esbo: Schildts.

Lundeberg, A. (2011). *Julsånger*. Stockholm: Bonnier Carlsen.

MTV3. (2011). *Kateutta veljeyttä ja eriarvoisuutta*.

<http://www.mtv3.fi/uutiset/kotimaa.shtml/2011/08/1370978/lastenpsykiatri-koululaisten-kilpavarustelusta-kateutta-veljeytta-ja-eriarvoisuutta> (hämtat: 1.3.2013).

Norman, M. & Andersson, C. & Oscarsson S. (1984). *Musiklekis*. Örebro: Libris.

Ojanen, S. & Lappalainen, I. & Kurenniemi, M. (1980). *Sadun avara maailma*. Helsinki: Otava.

Palm, A. & Stenström, J. (1999). *Barnens svenska sångbok*. Stockholm: Albert Bonniers förlag.

Piaget, J. (1971). *Intelligensens psykologi*. Stockholm: Natur och kultur.

Rastas A. (2007). *Rasismi lasten ja nuorten arjessa*. Avhandling för sociologi och socialpsykologi magisterexamen. Tampereen yliopisto, sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos, Tammerfors.

Saint-Saëns: *Pianokonsert Nr 1 & 2*. (2000). NAX.

Sommer, D. (1999). *Barndomspsykologi. Utveckling i en förändrad värld*. Stockholm: Runa Förlag.

Sundin, B. (1995). *Barns musikaliska utveckling*. Stockholm: Liber Utbildning AB.

Svedberg, C. (1997) *Hur tänker barn?*

<http://oldwww.cs.umu.se/tdb/kurser/TDBC12/HT-97/LABBAR/11-LABGRP/> (hämtat: 24.4.2013).

Söderman, I. (2009). *Musikporten*. Helsingfors: Schildts.

Söderman, I. (2013). *Musikportens kantele*. Helsingfors: Schildts & Söderströms.

Torén, B. (1999). *Handdockans möjligheter i förskolan och skolan*. Solna: Ekelunds förlag AB.

Vygotskij, L.S. (1987). *Mind in society*. Cambridge: Harvard University Press.

Youtube. (2011). *Nils Karlsson Pyssling - Vad det är bra att jag har dig*.

<http://www.youtube.com/watch?v=7WYBsat1M3w> (hämtat: 13.3.2013).

Ödman, P.-J. (1979). *Tolkning, förståelse, vetande: hermeneutik i teori och praktik*. Stockholm: AWE/Gebbers.

100 Best Relaxing Classics. (2007). EMI.